

NR. 2/2018 - 37. ÅRGANG

Historielagsnytt

Les historien om Amerika-bibelen - Se s. 8 og 9

Bli med til Oscarborg - Se siste siden

Skoger og Konnerud
Historielag

Mest til glede

Vi har nettopp avholdt høstmøtet vårt der tidligere sogneprest Dag Arne Roum i Strømsgodset var kveldens gjest. Han fortalte om sin originale morfar som var medlem av foreningen «Den glade». Ut i fra historiene vi fikk høre, fulgte nok morfaren foreningens navn til fulle. Og de som ikke fikk vært på høstmøtet vårt, kan få et lite innblikk i historien hans lenger bak i denne utgaven av Historielagsnytt.

Uten sammenligning for øvrig: Jeg håper at arbeidet i og for laget vårt gir glede; både for dere som utfører det og for dere som nyter godt av resultatene. Det skal være (mest) moro å jobbe for historielaget. Det gjøres i fritiden, og fritid er ment til å gi påfyll og inspirasjon.

Så nok en gang vil jeg si tusen takk til alle i våre komiteer som hver og en gjør en innsats som både gleder og inspirerer

Leder i Skoger og Konnerud Historielag, Hanne Skjeldrum Fretheim.

meg, og som vi ikke kan klare oss uten. Her og nå kan vi glede oss over et nytt nummer av Historielagsnytt! På nyåret

kan vi blant annet se frem til quiz-kveld, årsmøte, vårtur og Vestskogdag. Det meste finner du omtalt i dette bladet, noe blir det mer om i vårnummeret.

Jeg håper å se flest mulig av dere på ett eller flere av arrangementene, hvert møte med dere, det gleder meg!

Til slutt et vers av Halldis Moren Vesaas, «Å vere i livet»:

Fattig var du som aldri
i livet du kjenne fekk
at mellom deg og dei andre
levande straumar gjekk
av tillit og varme som styrkte
kvart band som til livet deg batt,
og lar deg få kjenne, når alt blir gjort opp,
at meir enn du gav, fekk du att.

*Gledelig jul til hver især
med hilsen og juleklem fra Hanne*

Duket for ny quizkveld

Det er duket for quizkveld på Imjelt Golfsenter torsdag 14. februar. Etter flere vellykkede bildequizer i forbindelse med årsmøtene, satset historielaget sist vinter på en egen quiz-kveld. Det ble svært vellykket, og derfor gjentas arrangementet.

Det er foto-komiteen som står for selve quizen. Erfaringen fra de tidligere quizene er at det kan dukke opp noen skikkelig vriene spørsmål, selv for de som er aller mest bevandret i lokalhistorien fra Skoger og Konnerud, så det gjelder å forberede seg godt.

Det vil koste 100 kroner å komme inn, og da får du servert pizza til quizen. Drikkevarer til maten kan du handle selv på stedet.

Hvis du vil teste kunnskapene dine før quizen, kan du jo se om du kjenner navnet på denne eiendommen? Svaret finner du i fotoarkivet vårt.

Innhold

Styreleders spalte	s. 2
Gutten som grunnla Norges største orgelbyggeri	s. 4-5
Vipps, så får Historielaget mer penger i kassa	s. 5
Folkene som preget Helgerudplassen	s. 6-7
«Det er med glede jeg står her i dag»	s. 8
Amerika-gaven	s. 8-9
Et dystert hundreårsminne	s. 10-12
Ungdomsmøtene på Skoger prestegård under krigen	s. 13-15
Konnerud IL hadde kretsens beste hoppbakke i Damåsen	s. 16-18
Ny bok om industrieventyret på Konnerud	s. 19
Augustinus Kopperud og grunnleggelsen av Skoger Sparebank	s. 20-21
På jakt etter verktøy og eieren av denne kassa	s. 22-23
«Ingen skytebane her, takk!»	s. 24
Medlemsfest med restriksjoner	s. 25
Fra bondegård til helårs golfsenter	s. 26-27
Sørveggen er god som ny	s. 28
Fengende om Wildenvey	s. 29
Het historisk vandring med skuespill	s. 30
Full fres på kulturdagen	s. 31
Vårtur til Oscarsborg festning	s. 32
Viktige datoer i 2019	s. 32

Amerika-gaven
s. 8-9

Konnerud IL hadde kretsens beste hoppbakke i Damåsen
s. 16-17

Historielagsnytt

Ansvarlig utgiver:

Styret i Skoger og Konnerud Historielag.
Nr. 2 desember 2018 37. årgang.
Bladet kommer ut to ganger årlig- vår og høst
-og sendes alle medlemmene i Historielaget.
Opplag: 750 eksemplarer

Styret

Leder: Hanne Fretheim
Nestleder: Jan Sundby Ekeberg
Sekretær: Anne Lise Bjørge Erichsen
Kasserer: Randi Raaen
Styremedl.: Tore Chr. Skjeldrum
Styremedl.: Linda Skjeldrum
Varamedl.: Jon Halden
Varamedl.: Jan Haldor Skramstad

Redaksjonskomité:

Redaksjonen tar imot stoff og bilder fra Skoger og Konnerud.

Redaktør: Bjarne Dramdal Erichsen
Epost: redaksjon@skhist.no

Medlem: Inger Johnsrud
Medlem: Haldis C. Sørby
Medlem: Ingvild Anita Velde
Medlem: Tone Sverreson Ørmen
Medlem: Elin Eskerud

Fotokomité

Tar imot bilder fra gammel og nyere tid.
Leder: Ingar Steen
foto@skhist.no

Teatergruppa - Det Dramatiske Selskap

President Jan Lokshall

Bygdesamlingen på Borge

E-post: post@skhist.no

Postadresse

Skoger og Konnerud Historielag
Postboks 9112, 3006 Drammen

Hjemmeside og e-post

E-post: post@skhist.no
Web: www.skhist.no

Lay out: Print Konsult Andebu AS
Trykk: Trykk Service AS, Drammen

Forsidebilde

Dag Arne Roum med Amerika-bibelen mor-faren hadde med hjem. Foto: Reidar Halden.

Besøk Bygdesamlingen

På Mellom-Borge i Skoger har Skoger og Konnerud Historielag sin bygdesamling. Historielaget har i sitt eie nærmere 500 gjenstander fra dagliglivet på landsbygda, inkludert en del jordbruksredskaper fra Skoger. Et besøk på bygdesamlingen er interessant læring og en opplevelse som gir ny innsikt og forståelse av hvordan livet artet seg for generasjonene før oss.

Ta kontakt med Oddvar Borge Johansen på telefon 918 00 212 hvis du ønsker å besøke samlingen.

Gutten som grunnla Norges største orgelbyggeri

Hans fabrikk leverte orgler rundt i hele Norge, blant annet til både Konnerud og Skoger kirke. Sågar også til Oslo Domkirke. Han hadde nok gode gener, men vokste opp i stusselige kår.

Av Inger Johnsrud

Etter en artikkel av Henry Mathiesen i Historielagets bok «Vi ser tilbake» fra 1980.

Hans siste hvilested ble på Vår Frelzers Gravlund i Oslo, ikke langt fra Henrik Wergelands gravplass, hvor man fremdeles kan se portrettet hans på en enkel granittobelisk med innhugget tekst: Orgelfabrikant August Nilsen, født 25. september 1842, død 2. juni 1885.

Sine første dager tilbrakte han på Rikshospitalets Fødselsstiftelse i Christiania, til tross for at moren Antonette var Skoger-jente, datter av en aktet mann, Ole Augustinussen Aaserud, som også var far til Skoger Sparebanks stifter og mangeårige leder, Augustinus Kopperud. Forklaringen på at fødselen måtte skje langt hjemmefra var at moren var gift - men ikke med barnefaren! Barnefaren var altfor nylig blitt enkemann da Anto-

nette ble gravid. Nils Nilsen «Gaarden» fra Eikholt på Konnerud var dessuten en av de store gutta, med adskillig industriell virksomhet og attpå til ordfører i Skoger kommune.

Tragisk utgang

Det sier seg jo selv at for ikke å ødelegge ordførerens omdømme, havnet Antonette og lille August etter fødselen på et avsideliggende lite bruk på Steinberg i Eiker som Nils Nilsen var medeier i.

Antonette mistet moren sin bare to år gammel. Som 17-åring giftet hun seg inn i et mislykket ekteskap med Søren Holt. Hun opplevde så å bli gjemt bort med en uekte sønn, mens barnefaren Nils Nilsen et par år etter giftet seg med en annen. I tillegg hadde hun mistet all kontakt med sine tre ektefødte barn, selv etter Søren Holts død i 1847. Antakelig har disse påkjennningene blitt for mye for henne. Hun blir i 1851 «tatt i forvaring» på lens-

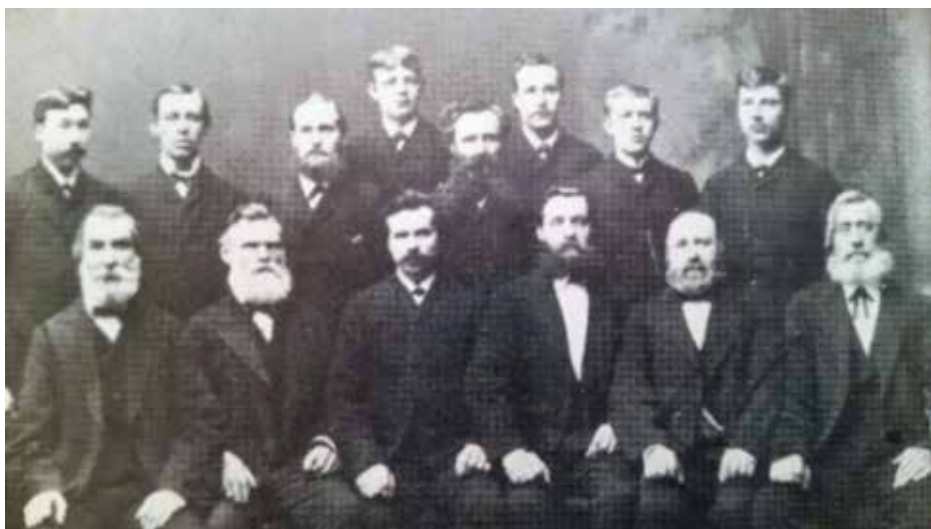

August Nilsen – bondegutten fra Skoger som ble orgelbygger i Christiania.

mannsgården i Eiker, datidens lite humane form for psykisk helsevern, og samme år drukner hun seg i Drammenselva.

Ni år gamle August Nilsen får så endelig komme hjem på gården til stemormor og morfaren, Ole Augustinussen Aaserud i Skoger, men står oppført i en protokoll for utligning av skatt som «tjenestedreng». Så fremdeles er han ikke, i hvert fall ikke offisielt, regnet som et familiedlem.

August blir konfirmert i Skoger gamle kirke, og med flotte skussmål. På skolen har han hatt organist Otter Nicolaisen som lærer, og kanskje er det han som vekker orgelinteressen hos gutten. Presten er også særlig interessert i ungdommens opplæring, så en av disse må ha sørget for kontakt mellom August og orgelbygger Paul Christian Brantzeg, som i 1854 hadde levert nytt orgel i Tangen kirke. Utover i 1860-årene er nemlig August lærling på Brantzogs orgelbyggerverksted i Christiania.

Arbeidsstokken ved orgelfabrikken. August Nilsen er nr 3 fra venstre på første rekke. I tredje rekke bakerst er læreguttene Jens Henrik Jørgensen og Nils Reinhardt Olsen som overtok driften.

Studieopphold i Tyskland

Etter læretiden hos Brantzeg får han et offentlig stipend som han bruker til studieopphold i Tyskland, og etter fem år i utlandet kommer han hjem til Drammen, hvor han i 1875 etablerer seg med sitt eget orgelbyggeri. Allerede fra starten har han overraskende nok 12 mann i arbeidsstokken. Dette krever jo kapital, og noe kan tyde på at han har overtatt et allerede etablert firma.

Etter knapt ett år flytter han inn til Christiania og starter på nytt der, og etter enda et par år har han overtatt tilsyn og vedlikehold av byens samtlige kirkeorgler. Mannskapsstyrken er nå øket til 18 mann. Han gifter seg med Petra fra Svelvik, og lykken smiler endelig, etter mange års hardt arbeid.

Men etter ti år dør han, altfor ung, bare 42 år gammel. Da hadde han i løpet av disse årene drevet orgelbyggeriet fram til det største i Norge, og fabrikken hadde levert nesten 50 orgler rundt om i landet. Det var til dels store orgler etter norske forhold. Hans største orgel opplevde

han ikke selv ferdig. Det var orgelet til Vår Frelses kirke (nå Oslo Domkirke) i Christiania. Det hadde 53 stemmer, 3 manualer og pedal. Det var under dette arbeidet han ble syk, men nektet å gi seg. Det fortelles at kona Petra, dagen før han døde, bokstavelig talt måtte rive ham løs fra arbeidet i kirken og få ham hjem, fullstendig overarbeidet. Natten etter døde han.

Da den nye Skoger kirke skulle ha orgel i 1885, ble selvfølgelig August Nilsen spurt om å ta oppdraget. Det sies at han syntes kirkekommisjonen hadde bestilt et for lite orgel, så han ga gratis en ekstra stemme, slik at orgelet i hjembygdas kirke da det sto ferdig inneholdt sju stemmer på et manual og pedal. Dette orgelet opplevde han heller ikke å høre ferdig, da kirken ble innviet i desember, seks måneder etter at han døde.

Bygde 700 orgler

Orgelfabrikken ble etter hvert overtatt av to av de ansatte som hadde gått i lære hos August Nilsen, Nils Reinhardt Olsen fra Sigdal og Jens Henrik Jørgensen

fra Svelvik, under navnet «Aug. Nilsens Orgelfabriks Efterfølgere, Olsen & Jørgensen. Etablert 1876». Deretter overtar Jens H. Jørgensens sønn Hilmar, og virksomheten eksisterer helt fram til 1983. Totalt bygde fabrikken rundt 700 orgler. Blant annet orgelet i Konnerud kirke (1892), Sande kirke (1894) og Strømsgodset kirke (1897).

Konnerud kirkes orgel var et lite orgel med bare 4 stemmer, og det ble byttet ut i 1958. Dette orgelet havnet i Lund kapell i Nærøy kommune i Trøndelag.

August Nilsen ble vårt lands betydeligste orgelbygger og grunneleggeren av J.H. Jørgensens Orgelfabrikk i Oslo. Han var usedvanlig arbeidsom, og stilte strenge krav til den håndverksmessige utførelsen av hver enkelt av de tusentalls deler som et orgel består av. Derfor betegnes hans orgler som bunnsolide den dag i dag. De mange August Nilsen-orgler som fremdeles finnes over hele landet, vil fortsatt kunne spille i generasjoner framover.

Vipps, så får historielaget mer penger i kassa

Historielaget har i et par år samlet inn epostadressene til medlemmene. Målet er å kunne kommunisere med alle våre medlemmer på epost, det vil si alle medlemmer som har en epostadresse. Og det har de aller fleste nå.

Historielaget har nå 434 medlemmer, blant dem er det 95 familiemedlemskap, og vi har fått inn 263 epostadresser. Husk å gi beskjed hvis du har skiftet epostadresse, og sjekk søppelposten din innimellom. Det hender våre eposter havner der.

Veldig mange har også skaffet seg betalingsløsningen Vipps, der du enkelt kan betale via en app på mobil-

telefonen. Det fører til at mange ikke har med kontanter, og for å gjøre det enkelt å betale kontantløst har historielaget nå også skaffet seg Vipps. Nummeret er 104981.

Ett av målene er å slippe å sende ut fakturaer med medlemskontingenten i posten hvert år. Portoen er en betydelig kostnad for Skoger og Konnerud Historielag, og ved få medlemmene til å kunne motta fakturaene på mail, eller betale med Vipps, er det mye å spare.

Send en epost til randi.raaen@ebnett.no eller post@skhist.no med din kontaktinformasjon, så registrerer vi deg og

du bidrar til at historielaget sparer penger som heller kan brukes på aktiviteter i laget.

Folkene som preget Helgerudplassen

Helgerudplassen, for noen kjent som «Hæljerud», ble i sin tid regnet til Viksetergrenda. Plassen ligger mellom Hagatjern og Ormetjern, rundt 500 meter fra Drammen kommunes grense inn i Nedre Eiker. Den ligger inntil fylkesvei 36, men ikke så lett synlig for alle de som kjører til og fra Mjøndalen.

Av Erik Grinderud

Plassen har alltid vært en boplass, og flere leieboere har brukt plassen som et levebrød ved siden av sitt arbeid. Her bodde i eldre tider en mann som het Andreas Larsen og hans hustru Lisa, og de hadde fire barn. Mannen drev som skogsarbeider ved siden av arbeidet på småbruket, og både han og hustruen døde her.

Takstenstryker

Etter disse kom det en mann som var født på Nysetra inne på Vestskogen. Han het Ole og hustruens navn var Sina. Ole Helgerud som han til daglig ble kalt, drev om sommeren på teglverkene som takstenstryker, og det er nok atskillig tusen taksten Ole har gjort i de mange år han var beskjeftiget med dette arbeide. Om vinteren drev han med tømmerhogst.

Sina og Ole hadde en stor barneflokk, og de av guttene som var så store at de kunne gjøre nytte for seg, var om vinteren med i skogen på tømmerhogst og om sommeren var de med på teglverket. Dette yrket var en hard kamp for det daglige brød, men Ole og hans familie var seige slitere som aldri ga opp, og på denne måten klarte de seg i kampen for tilværelsen. Ole døde på Helgerud. Hans hustru flyttet til Mjøndalen og døde der.

Helgerudplassen i 1920-åra. Foto: Hans Jensen.

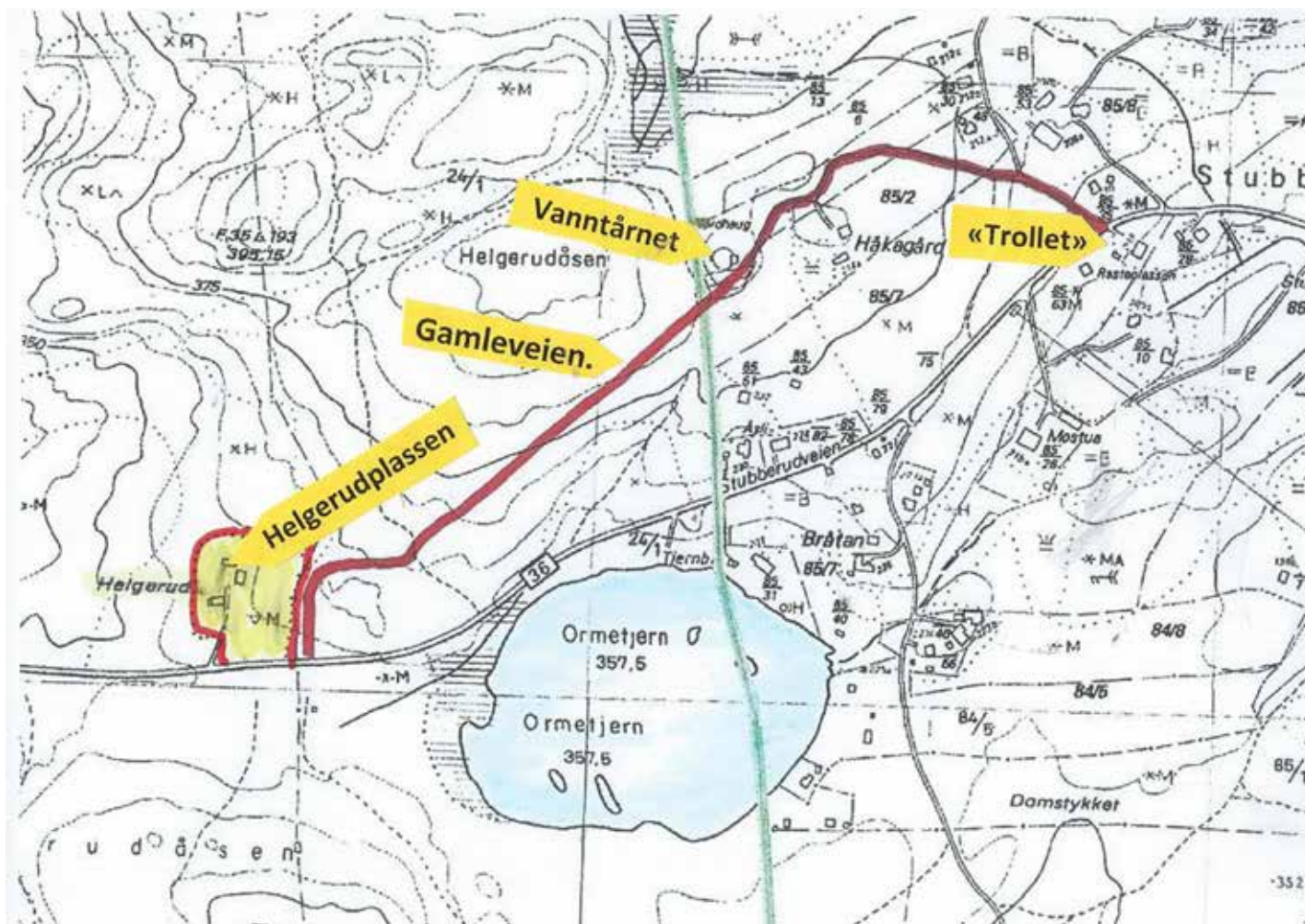
Husdyr og engelsk lord

Stedet har i sin tid hatt fire kuer, en ungalv, to griser og en hest innenfor sitt område. Låven på stedet er i dag revet, den ble oppsatt av brødrene Portaas fra Mjøndalen. De to var brødrene til Herman Wildenvey som jo også var født Portaas. Eierne av dette stedet het Ella Orning, og hun ble gift med en engelsk lord. De fikk en sønn som ble hetende Jan McGeorg. Flere beboere som har leid denne plassen er Gulbrandsen, Rhoden, Gaarder og Hans Dalen. Disse drev stedet som gårdsbruk med dyr inkludert. Senere er plassen utleid til familiene Juel Hansen, Jensen og Ask, hvoretter Ann Kristin og Knut Espegaard kjøpte stedet og overtok i 1985. Den gamle stua som sto på Brekkeplassen

(nord for Riseplassen nær Bremsedammen) ble oppsatt på dette stedet i 1921 og er i dag innebygd i selve hovedhuset fra 1987.

Ny vei

Ny vei kom forbi her i 1946 anlagt fra Stubberud, «liggegrinda» ved Trollet, til Tabor, innkjørselen til MIF-hytta, hvoretter den videre ble fullført i samme periode til enden av Hagatjern. Veien heter i dag fylkesvei 36. Den gamle veien gikk før forbi gården Hakagård (se kartet) og det nye vanntårnet som ble oppsatt av Drammen kommune og videre til Helgerud. Dette var en gammel hestevei.

Gi en julegave med innhold

Unikt innblikk i Konneruds 2-300 år gamle historie fra gruvedriften da det jobbet 3-400 personer på Konnerud. En bok til kr 150,- eller 2 bøker til kr 200,- (du velger bok)

Bestilling: epost til post@skhist.no

«Det er med glede jeg står her i dag»

Med stor fortellerglede fortalte Dag Arne Roum om sin mormor og morfar og deres liv på Tangen fra slutten av 1800-tallet og utover på 1900-tallet.

De rundt 60 frammøtte på høstmøtet i historielaget humret godt av de mange gode historiene om sandjaktsskipperen Bernhard Hansen, som alltid åpnet alle taler med «det er med glede jeg står her i dag» og hans kone Anna. Åpningsreplikken til morfaren passet ikke like godt i alle sammenhenger må vite. Heller ikke hans hang til å synge høyt og tydelig både sent og tidlig.

Morfaren reiste til Amerika for å skaffe seg penger til en sandjakt. Med seg hjem derfra hadde han også noe som skulle vise seg å bli et virkelig familieklenodium. Den historien kan du lese her, skrevet av Dag Arne Roum for Historielagsnytt.

Amerika-gaven

En romantisk historie om mormor og morfar.

Av Dag Arne Roum

Bernhard Mathias Hansen (1884- 1957) og Anna Kristine Andreassen (1885-1977) var kjærester da det 19. århundre startet. Bernhard kom fra Sande og Anna fra Drammen.

I Drammen var det på den tid en utstrakt frakt av sand som ble hentet opp fra utløpet av elva ved Holmen. Sanden hadde god kvalitet og ble fraktet med sandjakter ut fjorden, rundt Hurumlandet og inn til Kristiania hvor den ble solgt til god pris. Mellom fem og syv turer i sommersesongen gav inntekter nok til en familie

for et helt år. Sandjaktfrakten var regulert og det var ikke hvem som helst som kunne delta i den. Man måtte ha de rette forbindelser, for eksempel slektskap. Sønn fulgte far. Bernhard som ble min morfar, hadde en slik forbindelse, men han trengte kapital for å kunne kjøpe seg ei sandjakt.

Amerikapendlere var et begrep på den tiden. Det var de som ikke emigrerte, men som reiste fram og tilbake, ofte flere ganger, for å tjene penger til seg selv og sine. Morfar ble én av dem. 18 år gammel spør han kjæresten Anna på 17:

Mormor og Morfar, Bernhard og Anna.

-Venter du på meg, Anna, til jeg har skaffet penger så vi kan gifte oss?

- Ja, det skal jeg gjøre, sa Anna. (Det går en historie som aldri ble bekreftet eller snakket høyt om: Bernhard spurte sjenert om han kunne få ta på brystene til Anna før han dro. Det fikk han visstnok lov til!)

Bernhard reiste til Amerika og ble borte i hele fem år. Det er lang tid for et forelsket par! Bernhard tjente penger. Han var i New York og Chicago. Han var dekksgutt på luksusyachten til en millionær (var det Rockefeller mon tro?), hvor han tjente en sølvdollar da han stegget inn som vikar for millionærens barberer som var blitt syk. Den sølvdollaren tok han vare på, og mormor hadde den som brosjé på kjolen sin resten av livet. Så en dag i desember 1907 kom han tilbake til Drammen. Han hadde klart det. Penger var tjent, framtida var sikret. Forlovelsen skjedde lille julaften, og bryllupet sto 1. november året etter. Da han møtte Anna igjen etter så mange år tar han fram skipssekken sin med en stor pakke, fire kilo tung. Hva har en ung mann som ikke har sett kjæresten sin på fem år med som gave fra Amerika?

En diger familiebibel med tegninger og bilder. Med plass for å skrive inn fødsler, dåp, vielser og dødsfall. Et klenodium som skulle følge familien inn i et nytt århundre.

Da jeg var liten fikk jeg lov av mormor Anna å se i den store familiebibelen hvis jeg først vasket meg ordentlig godt på hendene. Så ble jeg høytidelig sluppet inn i bestestua i Kirkebakken på Tangen.

Denne Bok er kjøpt af mig, Bernhard Mathias Hansen i Hoboken, New Jersey U.S.A 18nd desember 1907 står det skrevet med blyant på siste side. Bibelen var trykket med gotisk skrift på norsk på slutten av det 18. århundre i USA.

Det var veldig høytidelig og svært spennende å se de rare bokstavene og fine tegningene. Lange stunder av gangen bladde jeg i den store boka, lærte meg å lese gotisk skrift nesten før jeg kunne vanlige bokstaver. Men det viktigste var bilder og tegninger: Syndfloden og Babels tårn, Salomo i all sin prakt og Daniel i løvehulen, Jesu liv – alt var der og alt ble husket.

Anna og Bernhard er for lengst døde. Familiebibelen ligger i dag på et lite bord hos barnebarnet som fremdeles blar i den og takker for arven som ble brakt videre.

Et dystert hundreårsminne

For 100 år siden feide spanskesyken over hele verden. Det var en influensapandemi uten sidestykke i historien, og det anslås at den tok livet av minst 50 millioner mennesker i årene 1918-1920.

Av Elin Eskerud

I Norge kom de første rapporterte tilfellene våren 1918. Deretter slo sykdommen til i tre hovedbølger: «sommerepidemien» 1918, «høstepidemien» 1918 og «vinterepidemien» 1919. Nyere forskning anslår ca. 15.000 døde i Norge. Dødeligheten skal ha vært så lav som i overkant av 1 %, så antallet smittede og syke var langt høyere. Det spesielle med denne influensaen var at den i tillegg til de vanlige risikogruppene var spesielt dødelig for aldergruppen 20-40 år, altså de som vanligvis har lite å frykte av en influensa. Konsekvensene ble store både på det personlige plan og for samfunnet som helhet.

«Den ondartede sykdom»

I Drammensavisene dukket meldinger om den fryktede «spanske syke» opp i begynnelsen av juli 1918. Ganske snart førte det høye antallet sykmeldte til problemer i arbeidslivet. I Fremtiden den 8. juli kan man lese: «National Industri er fremdeles

Inga Hansine Hansen 1891-1919.

Brekkeplassen 1950. Foto: Olav Rustand.

sterkt hjemsøkt av den ondartede sykdom» og den 18. juli rapporteres det at spesielt jernbanen og Drammen stasjon er hardt rammet, men at også postkontoret og politiet begynner å merke følgene.

I august, da den første sykdomsbølgen hadde kulminert, meldte stadsfysikus om 2060 tilfeller i Drammen. Verst hadde det gått ut over de unge mennene, men forholdsvis få døde.

Desto verre rammet «høstepidemien». Da hadde viruset mutert til en langt dødeligere variant. Fra midten av oktober kan man lese om stengte skoler, avlyste arrangementer og overskrifter som « Den uhyggelige spanskesyke raser verre end noensinde». Det var spesielt følgesykdommen lungebetennelse som tok mange liv, og avisenes dødsannonser gjenspeilet tragediene som var i ferd med å utspille seg.

Kirkebøkene gir en pekepinn om det samme. Når man ser nærmere på Skoger sogn i årene før og etter 1918-19 ser man at det døde mellom 0 og 2 mennesker i året av influensa og lungebetennelse. I 1918 steg dette tallet til 17, konsentrert i tidsrommet rundt sommerepidemien og høstepidemien. Av disse var 11 under 40 år.

Denne tendensen ser man også i Strømsgodset sogn, der høstepidemien alene ser ut til å ha krevd 13 menneskeliv.

Morløse barn

Heller ikke Konnerud-samfunnet ble spart. Rett før epidemien ebbet ut i vårt distrikt på vårvintern 1919 rammet den blant andre familien på Lille-Eskerud hardt. Her bodde Ingeborg og Ole Hansen, og på det tidspunktet også antakeligvis eldstedatteren Inga med mannen Einar og datteren Solveig. Inga og Einar giftet seg i 1915, og da Solveig ble døpt i oktober 1916 bodde de på Greåker. De flyttet etter hvert til Drammensdistriktet da han fikk arbeid på Sunland papirfabrikk. Akkurat hvor de bodde er noe usikkert, men det ser i alle fall ut til at de bodde på gården med foreldrene hennes i 1919.

Da ventet det unge paret barn igjen, og framtida må ha fortonet seg svært lys. Men i begynnelsen av april ble Inga syk. Hun ble raskt svært dårlig og bare 3 dager senere, den 5. april, døde hun av spanskesyken. Da var hun 28 år gammel og gravid i 6. måned, og datteren Solveig var bare 2 ½ år.

Noen uker senere kunne man lese i «Fremtiden» at det skulle avholdes «frivillig auksjon» på Eskerud. Det var enkemannen Einar som skulle selge familiens eiendeler. I annonsen listes

FAKSIMILE: Fremtiden 16. april 1919.

Konnerud gravkapell.

opp møbler og husgeråd den unge familien hadde skaffet seg gjennom de fire årene de fikk sammen, og blir et trist symbol på en familie i oppløsning. De hadde sikkert vært stolte av anskaffelsene sine som et nytt plysjmøblement, en amerikansk sovesofa og en ny Singer symaskin, men alt falt i grus da den unge kona døde. Tilbake satt lille Solveig, som vokste opp på

Fakta

Spanskesyken

Influensapandemi 1918-1920.

- Tok mellom 50 og 100 millioner menneskeliv på verdensbasis.
- Skiller seg fra andre influensaepidemier ved at den rammet hardest i aldersgruppen 20 til 40 år, og særlig menn.
- Usikker opprinnelse, de viktigste teoriene i dag er: Sør-Kina, spredt til USA og Europa med kinesere som reiste via USA til Vestfronten i 1. verdenskrig. En annen teori er at den har oppstått i amerikanske, franske eller britiske militærleire.
- Den oppsto ikke i Spania, men spanskekongen var blant de første rapporterte smittede. Som nøytralt land hadde de ikke det samme behovet som de krigførende partene til å skjule utbruddet av sykdommen, derav navnet.
- I Norge regner man at bortimot halvparten av befolkningen på 2.6 millioner ble smittet og at ca 15.000 døde som følge av epidemien, de fleste av følgesykdommen lungebetennelse. Samene var den hardest rammede befolkningsgruppa, antakelig pga. manglende opparbeidet immunitet.
- Ingen virksomme medisiner, men Stortinget vedtok i 1918, altså midt i forbudstida, at hver familie skulle få resept på en flaske brennevin.
- I Norge ebbet sykdommen ut i 1919, etter at store deler av befolkningen hadde blitt smittet og derfor var immune.
- Mange av de som overlevde sykdommen slet med ettervirkninger og sykdommer resten av livet.

Konnerud kirke.

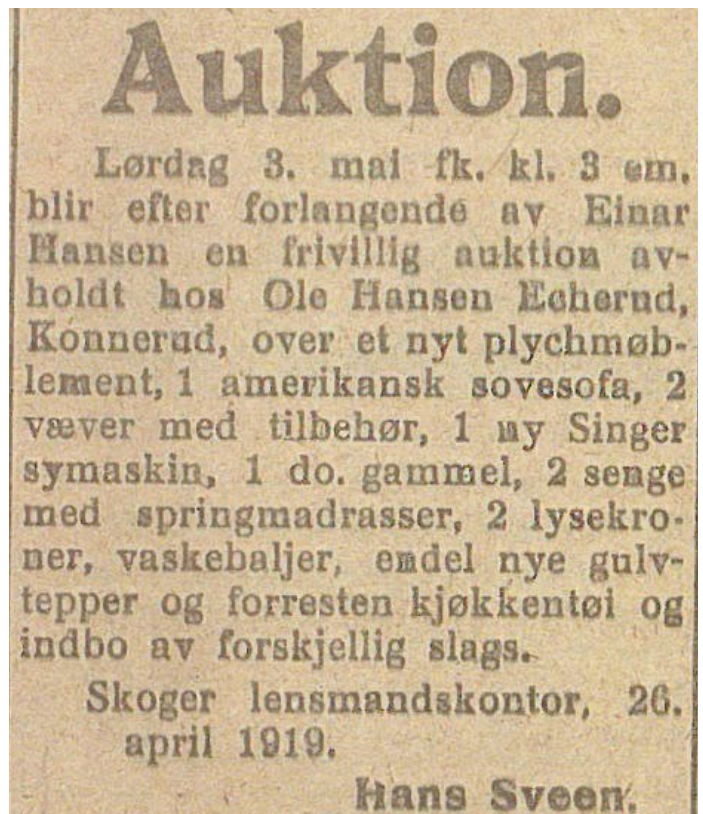
Lille-Eskerud hos tante Klara og onkel Sverre. Der bodde også besteforeldrene, tanter og onkler, og etter hvert fettere og kusiner. Morens slekt hadde hun rundt seg resten av livet, men faren sin hadde hun lite kontakt med. Dette var en sørgelig skjebne hun delte med altfor mange barn etter at spanskesyken tok livet av så mange unge voksne. Inga hadde også vært en svært kjær datter og søster, og så lenge hun levde fortalte min farmor Klara med sorg om storesøsteren som døde i spanskesyken.

Mistet to sønner

Rett over grensa til Nedre Eiker, på Brekkeplassen som lå mellom Viksetra og Riseplassen, bodde Ingas tante Birgit. Hun var enke og hadde lenge vært alene med sine fire barn. Datteren Nelly var eldst, og allerede 23 år i 1919. Minstemann var Albert på 15 år. De to eldste guttene, Olaf (19) og August (21), bodde fremdeles hjemme og jobbet som tømmerhuggere. Både Olaf og August ble smittet av spanskesyken omtrent samtidig som kusinen Inga. I begynnelsen av april døde de med én dags mellomrom. Guttene ble begravet sammen fra Konnerud kirke den 9. april, 3 dager før Inga. At dette må ha vært et fryktelig slag for familien er ikke vanskelig å forstå. Det blir også bekreftet i to kilder:

En artikkel i Fremtiden 30. november 1962 omhandler plassene rundt Viksetra, bl.a. Brekkeplassen (Birgit er her feilaktig kalt Maren): «... tok enkefru Maren [i.e. Birgit] Nilsen over eienommen. Hun kjempet tappert sammen med sine tre sønner, men da to av dem falt som offer for spanskesyken som herjet så voldsomt på denne tida ga hun opp og flyttet...»

Dødsfallene gjorde også et sterkt inntrykk på Thorstein Treholt, den senere stortingsmannen og landbruksministeren som vokste opp på Konnerud. I biografien «I sol og skygge» forteller han: «Som en vil skjønne satte spanskesjuka sitt preg på Konnerud-hverdagen, både i 1918 og 1919. Jeg hadde etter hvert blitt i stand til å lese litt i avisene, og husker så godt en dødsannonse for to ungdommer som bodde i nærheten av oss. Den har brent seg ordrett fast i minnet: «Det er min tunge lodd at meddele at mine to sønner Olaf og August døde i dag 19 og 21 år gamle». Jeg hadde forsonet meg med at faren min døde, og at bestefar fulgte etter, fordi han var så gammel. Men det gjorde et voldsomt inntrykk på meg da kistene som disse to unggutta skulle legges i, kom til småbruket Brekkeplassen. Det syntes både uvirkelig og ufattelig. Tror jeg var glad jeg slapp å gå i akkurat den begravelsen».

FAKSIMILE: Fremtiden 26. april 1919.

Kilder:

- Aas, H. (2012). For bakom spøker spanskesyken. Forskningsmagasinet Apollon. Intervju med Svenn-Erik Mamelund, publisert 1. februar 2012
- Hundvebakke, I. B. A. (2018). Spanskesyken. Slegt og data, 2018 (3), s. 24-25
- Mamelund, S.-E. (2005). Spanskesyken rammet sosialt skjevt. Samfunnsspeilet, 2005 (1)
- Treholt, T. (1989) I sol og skygge. Oslo: Gyldendal
- Wikipedia: Konnerud gamle kirke
- Notiser fra «Fremtiden» 1918-1919, fra Nasjonalbibliotekets nettbibliotek på nb.no
- Fra Digitalarkivet.no:
SAKO, Skoger kirkebøker, F/Fb/L0002: Ministerialbok nr. II 2, 1914-1941 (Konnerud sogn)
SAKO, Skoger kirkebøker, F/Fa/L0007: Ministerialbok nr. I 7, 1911-1936 (Skoger sogn)
SAKO, Strømsgodset kirkebøker, F/Fa/L0002: Ministerialbok nr. 2, 1910-1920 (Strømsgodset sogn)

Som et fremdeles synlig minne etter spanskesyken står gravkapellet på Konnerud, som ble oppført i 1924 etter et påbud utløst av spanskesyken.

Stor takk til Jorun Svendsrud og Randi Aasheim for lån av bilde og opplysninger om deres mormor Inga.

Ungdomsmøtene på Skoger prestegård under krigen

Dæle har vært prestegård siden 1820, og helt tilbake til 1300-tallet har den vært kirkegods. Presten Lund var den første som holdt hus der. Prestegårdene har ofte spilt en viktig rolle i bygdenes sosiale liv, og det gjelder også i Skoger. Vi vet jo ikke så mye om dette, men siden folk før var svært gode til å skrive referater fra alle møter og samlinger, kan vi finne noen glimt.

Av Halldis C. Sørby

De er blitt legendariske, møtene hjemme hos familien Birkeland. Jeg hadde bare hørt litt fjern snakk om dem, og gleden var derfor stor da jeg fant en referatbok fra møtene i kottet på Skogvang. Det er fantastisk å lese om den gjestfrihet og raushet prestefamilien viste ungdommen i Skoger under krigen. Disse referatene gir også et unikt og ekte bilde av livet i Skoger i denne tiden. Mest handler de om hva som foregår på møtene, men noen små glimt fra dagliglivet med mat, surrogatkaffe osv. får vi også.

Møtene fant sted i en relativt kort periode, fra slutten av 1942 til like etter freden i 1945. Det første er datert 13. desember 1942. Til tross for dårlige vær, var oppmøtet på 45 stykker i alt. Her må man jo tenke seg at ordtaket «Der det er hjerterom, er det husrom» passer godt, for selv i en prestegårdsstue må det bli trangt med 45 personer. På dette første møtet ble det lagt planer for hvordan de neste møtene skulle foregå.

Mønsteret for møtene var omtrent det samme fra gang til gang. De begynte med at Birkeland eller lærer Ertzeid holdt en andakt og det ble sunget noen salmer. Det var også valgt ut noen som hadde ansvar for underholdning og leker. I pausen var det loddssalg, og det kom inn 57,50 kr på første møte. Disse pengene skulle gå til innkjøp av sangbøker. Til avslutning sang de «Rett som ørnen stiger», men få kunne den utenat, så de følte at sangbøkene skulle bli nyttige.

Neste møte var 17. januar 1943, og det var nå 61 frammøtte. Presten mente om at de måtte være presise, så det var nok noen som kom litt etter hvert. Referat fra første møte ble opplest av Elisabet Røed. Deretter underholdt frøken Brattås med flere stykker på piano, og det var solosang av Helge Birkeland. Leken denne gang hadde som mål å få de unge til å le. 6 stykker ble sendt ut på kjøkkenet, og de skulle så komme inn en etter en og svare «helt sant» på alt de ble spurt om, men dette skjønte de jo ikke. Arne Sand fikk da greie på at han likte Turid Holm best av jentene, og Tore Fretheim påstod at Ingerid Gundesø var den av jentene som var mest begeistret for ham. Dette må ha vært en kjempemorsom lek for alle, for denne historien ble meg fortalt på familietreffet i kirken i mai i år.

Andreas Birkeland, Vera, Helge, Solveig og foran Rigmor.

Hovedinnslaget på møtene var som regel et foredrag. På møtet 14. mars var det Tore Fretheim som skulle være foredragsholder, men siden han var syk steppet broren Stein inn. Emnet var seriøst nok – Verdier, og han snakket om gods og gull, hjem og skole, frihet og ungdomsforeningen. Dette fikk han masse ros for. Emnet for neste møte var «Mot». Alle var synlig nervøse og satt som på nåler, skriver Christen Nagløren, men til slutt ble John Johnsen pekt ut av Birkeland, for han hadde vist seg ved tidligere anledninger å være en modig mann. Etter dette var det røykepause med loddssalg, surrogatkaffe og medbragt mat! Fredag 26. mars er Skogerungdommen invitert til Konnerud på en festlig sammenkomst. Omkring 20 stykker fra Skoger drar på tur, og møter Konnerudungdom på Bedehuset. Det er salmesang, tale og sketsjer. Stein Fretheim forteller om hvor hyggelig ungdommen i Skoger har det på møtene på prestegården. I spisepausen drikker de surrogatkaffe og spiser medbragt mat, og alt smaker fortreffelig. Tilslutt er det «et helt hjulrytterkompani av glade Skogerungdommer som med Birkeland i spissen drog nedover til Skoger den kvelden», skriver Margit Borge.

Den 16. mai kommer over 100 ungdommer på møtet, helt nede fra Drammen og Glassverket kommer de. Inne i stua taler Birkeland i forbindelse med 17. mai over ordene «Be så skal Eder gis, let så skal I finne, bank på så skal det lukkes opp for Eder». Han snakker særlig om hvor viktig håpet er. Godt gjort å få plass til så mange i stuene. Bergljot Unelsrød og Odd Steen bidro med duettsang og fikk velfortjent applaus. Festkomitéen hadde dekket bordene i haven med masser av mat. «Det var ikke akkurat tusener av tonn – slik som vi lever daglig; men det var da nok til alle».

Brødrene Fretheim underholder igjen med sketsjer, noe alle er veldig takknemlig for. Til slutt blir det servert eggedosis, og det

Skoger Ungdomslag på havetrappen i Skoger Prestegård i mai 1945. Skoger Ungdomslag måtte under krigen 1940 - 45 innstille lagsvirksomheten og sogneprest Birkeland og frue Solveig med barna Helge, Vera og Rigmor åpnet sitt hjem i prestegården for ungdommen i bygda. Samlingene i Prestegården gikk under navnet Skoger Ungdomsforening uten medlemskap og organisert virksomhet. Mange hyggelige og gode minner knytter seg til ungdomsmøtene i Prestegården med den sang- og musikkglade prestefamilien som vertsskap.

Personer på bildet:

1 Greta Blichfeldt (Ramnæs)
 2 Kirsten Skjeldrum (Vik)
 3 Solveig Birkeland
 4 Andreas Birkeland
 5 Randi Fylling (Jensen)
 6 Ingeborg Bratås
 7 Henry Håkonsen
 8 Jonn Larsen Mehlen
 9 Odd Andersen
 10 Henry Larsen Mehlen
 11 Egil Amundsen
 12 Einar Sand
 13 Rigmor Birkeland
 14 Oddmund Henjum
 15 Hans Unelsrød
 16 Lars Bakke
 17 Johan Gran
 18 Karsten Stampe
 20 Sverre Haveraaen
 21 Ragnvald Lajorde

23 Krstian Skjeldrum
 24 Kåre Emberland
 25 Mary Kalmo
 26 Olaug Holm
 27 Turid Holm (Borge)
 28 Marta Hansen
 29 Anna Grestad
 30 Aslaug Unelsrød (Johnsen)
 31 Oddvar Haveraaen
 32 Ingrid Gundesø (Martinsen)
 33 Betzy Emberland (Knutsen)
 34 Kari Sand
 35 Ingjerd Skaug
 36 Lill Rognstad
 37 Odd Steen
 38 Knut Rognstad
 39 John Johnsen
 40 Tore Fretheim
 41 Astrid Juelsen (Paulsen)
 42 Bjørg Juel
 43 Reidun Jørgensen
 44 Solveig Frydenberg

45 Kari Holm (Fretheim)
 46 Bjørg Gjertsen (Kaspersen)
 47 Kristi Bratås (Åsen)
 48 Gerd Næss (Pedersen)
 49 Kristen Nagløren
 50 Arne Frydenberg
 52 Gunnar Grestad
 55 Reidun Bråten (Danielsen)
 56 Anna Frydenberg
 57 Signe Hjellum
 58 Astrid Lajorde
 59 Sigurd Karlsen
 60 Helge Birkeland
 63 Torger Unelsrød
 64 Vera Birkeland (Dahlen)
 65 Doris Gjertsen (Johansen)
 66 Eva Frydenberg
 69 Gerd Frydenberg (Karlsen)
 70 Lars Erik Christiansen
 71 Johan Lajorde
 73 Juel Mehlen
 74 Arne Sand

gjør stor lykke. Ungdommene forlater prestegården klokka halv ett om natten, de skulle gjerne ha vært lenger der, men de hadde jo ikke fri dagen etter.

Den 11. juli er det et midtsommermøte og Konnerud ungdomsforening med pastor Paulsen er gjester. Det er rekordoppslutning med mellom 125-130 stykker tilstede, med 15 fra Konnerud. Lærer Ertzeid holder som vanlig andakten. Referent Astrid Lajordet blir helt poetisk når hun avslutter referatet: «Det var et storslått syn, den veldige ungdomsflokk som drog avgårde fra prestegården denne gang, syklende og gående, bortover den vakre alléen».

Så den 15. august skjer det mye på møtet. «Humøret er som vanlig på topp fra en kommer til en går, ja enda lenger», forteller Henny Aase Bjørnstad. Ofte kommer det gjester til møtene, denne gangen er det to unge studenter fra Sørlandet. Disse to sang sammen med Helge og Rigmor Birkeland en «kvikk» sang som het «Norge i rødt, hvitt og blått». Rigmor hadde veldig tro på sangen om en ung, nybakt student, og om han og hun i Birkeland. Dette må være historien om hvordan denne sangen kom til Skoger. Den har etter hvert blitt en av de mest folkekjære av våre nasjonalsanger, og et viktig symbol på frihetskampen, siden den kom under krigen.

Denne gangen blir det også tatt opp at de unge ønsker seg en spørsmålsskasse, der de kan ta opp spørsmål av dypere art. Men det er svært viktig at det er anonymt, det må ikke røpes hvem som har kommet med spørsmålet.

Ingen politikk takk

På møtet søndag den 14. november kommer det fram at konfirmantfesten hadde blitt kritisert mens presten var på ferie. Det viste seg at det var noen som hadde et annet syn på underholdningen. Birkeland sammenfattat så hva som ikke måtte forkomme på møtene i fire punkter: Ingen politikk hverken i krigstid eller fredstid. 2. Ingen blasfemi eller hånlig omtale av kristendommen. 3. Ingen eder eller noen form for banning. 4. Intet uanstendig, og heller ikke noen tvetydigheter i uanstendig retning. Da kan det vel ha skjedd et eller annet da...kanskje noe uanstendig??

Her kommer også Birkeland med forslag om avis. Lekene denne gang var at to stykker skulle konkurrere i å kle på seg samtidig som de holdt et tent lys i hånden. De to første som ble valgt var Lars Christiansen og Olaug Holm. De kjempet tappert, og Olaug vant. Her også finnes også litt poetiske naturskildringer, som når det fortelles om måneskinn på turen til og fra prestegården. Andre ganger er tonen mørkere, som fra den 20/2 -45: «Skoger bygd ligger mørk og dyster, bare svake lysstriper fra blendingsgardinene viser oss hvor husene ligger. Ute er det et herlig måneskinn som lyser opp i alt det mørke, og husene ligger som silhouetter. Stjernene er tendt og alt tyder på at det er en merkedag i måneden». Referent: Turid Lise Holm

Slik går disse møtene sin gang en gang i måneden fram til freden i 1945, og alle blir referert med stor nøyaktighet. 22. mai 1945 er et av de siste møtene på prestegården. Da beskrives fredsgleden med overstadig begeistring, og det nevnes også hvor overraskende freden faktisk var for dem. Hvem hadde vel

trodd dette for en måned siden: «Vi har tatt imot vår kjære kronprins...vi har vært dus med fanger vi aldri har sett før, vi har forøkt å gjøre oss forstått på russisk...Kort sagt. Det er ikke grenser for hva vi har oplevet. V bare jubler. Norskavla smaker som honning, og brød uten pålegg glir ned som kake med krem. Surrogaten smaker frihet og sol og vår og bare glede». Referent er Anna Grestad.

Det refereres fra to møter til, men nå er ikke oppslutningen like stor. Det er så mye annet morsomt som skjer, noe som selvsagt frister mange. Det siste referatet er fra 5.mai 1946, og nå velges det styre til den nystartende «skoger menighets ungdomsforening». Disse gamle referatene gir et levende bilde av ungdomslivet i Skoger. Det var ikke mye annet som skjedde, forteller Anna Røed, som gikk på disse møtene. Hun måtte gå helt alene fra Østren, som ligger rett over grensa ut i Sande, for ingen i nærheten skulle dit. Det kunne være litt skummelt, rett og slett. Men til møtene på prestegården ville hun, selv om mor var engstelig, Anna var jo ikke mer enn 14, 15 år. Men det gikk jo bra.

Helge Birkeland som var en ivrig deltager på ungdomsmøtene, opplevde 8.mai 1945 veldig sterkt, og han har bevart et levende minne om da han kom syklende på Fjellsveien og så utover Drammen ved Fjell-gårdene. Overalt i byen var det norske flagg og han formelig følte gleden i luften. Dette feiret familien på 8.mai i år. Etterkommerne til Birkelands var først samlet i Skoger kirke, der de hadde forskjellige musikalske innslag. Etter Skoger kirke gikk ferden til Fjell der de hadde en ny liten samling fo å gjenoppleve Helges 8. mai minne. Nyutsprunget bjørkeløv og strålende sol omkranset dagen, og familien synes samlingen var en enda finere enn de hadde kunnet forestille seg. Det var moro å være tilstede og ha denne opplevelsen sammen med dem.

Både Helge og Rigmor opptrådte i kirken. Helge med sang og Rigmor med piano. Helge Birkeland har hatt et liv med sang, både som operasanger, kordirigent og sangpedagog på Musikkhøyskolen. Helge ble født i 1925, Vera i 1934 og Rigmor i 1932. Andreas Birkeland var prest i Skoger fra 1939 til 1954. Før det hadde han vært sjømannsprest i Baltimore og Hamburg. Etter Skoger var de i Sandefjord. Kona het Solveig, men i referatboka blir hun selvfølgelig omtalt som fru Birkeland, slik skikken var den gang. Familien trivdes godt i Skoger og på prestegården. Helge kan ikke huske at det var kaldt der, unntatt i gangen da, for de hadde alltid nok ved å fyre med. Ekteparet Birkeland må ha vært både svært tolerante og rause, siden de kunne ta i mot over 100 ungdommer i sitt eget hjem. Det er det ikke så mange som gjør etter dem.

Et minne fra Skoger har blitt felleseie i familien. Alle var nemlig glade i å spille bridge, og de gjorde det gjerne. Men de trofaste kirkegjengerne i Skoger var veldig pietistiske, og presten var redd for at denne bridgespillingen skulle komme ut og bli tatt negativt opp, selv om de aldri spilte om penger. Derfor hadde de et fast ritual hvis det banket på døra. En gjemte kortene, en la på duken, en satte blomsterpotta på bordet og en gikk for å åpne. Alt dette tok 12 sekunder. Dette viser jo hvordan tidene har forandret seg. Bridgespilling er ikke akkurat regnet som veldig ukristelig i våre dager, i hvertfall ikke i Skoger.

Konnerud IL hadde kretsens beste hoppbakke i Damåsen

Damåsbakkene er fellesbetegnelsen på to hoppbakker som lå på vestsiden av Stordammen. Den første og eldste ble benevnt som Store Damåsen. Senere kom Lille Damåsen.

Av Per Runar Thoresen

Kilder: Diverse jubileumsberetninger/avisutklipp

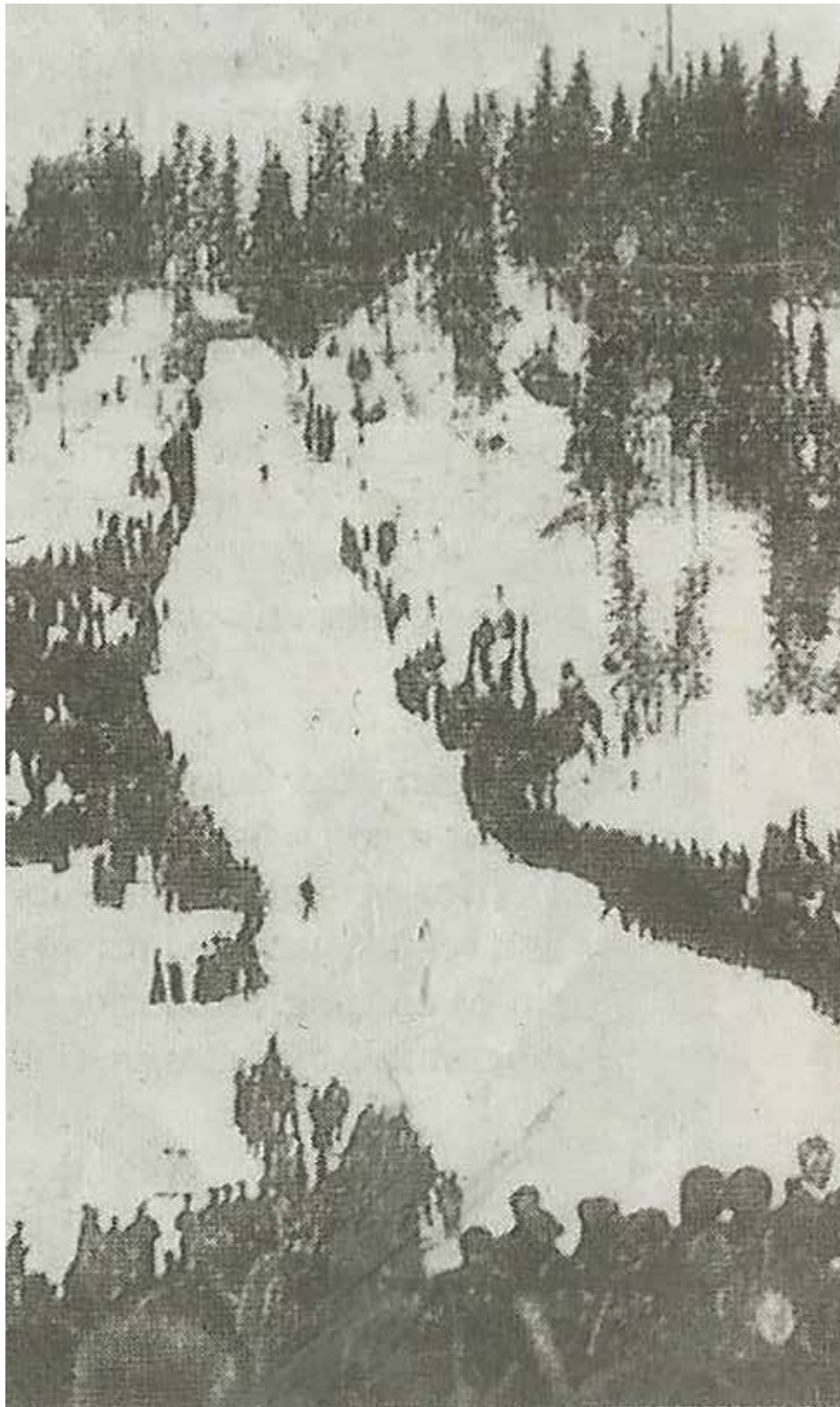
Konnerud Idrettslag ble stiftet 6. mars 1927 og allerede etter 14 dager ble det første skirennnet avviklet i Store Damåsen med rundt 40 deltakere. Bakken var i bruk allerede fra begynnelsen av 1900-tallet og var et alternativ til skibakken i Konnerudkollen under den siste gruvedriften fra 1905 til 1913.

Drammen Skiklubb fylte 25 år i 1906 og hadde planlagt et gigantisk jubileumsskirenn i Konnerudkollen. Gruvedriften satte en stopper for det og klubben måtte i all hast vende nesen til Damåsbakken. Man hadde brukt betydelige midler på Konnerudkollen, men måtte ytterligere satse både penger og innsats for å ruste opp Damåsbakken. Søndag 4. mars 1906 kunne ca. 4000 tilskuere bivåne de rundt 80 deltakerne i arrangementet, og det var tilskuerrekord i vårt område. Det var Konnerudkollen Sanatorium som var grunneier og Drammen Skiklubb droppet etter hvert Damåsen som sitt bakkeprosjekt.

Konnerud Idrettslag på banen

Allerede 10. juli 1928, et drøyt år etter stiftelsen, ble det inngått kontrakt mellom daværende eier av Fredli Pensjonat (Stordammen pensjonat) Charlo Halvorsen om leie av Damåsbakken for 25 kr.pr. år. Charlo Halvorsen var forøvrig Konnerud Idrettslags første formann. Han så kanskje inntektsmuligheter for pensjonatet ved å få fart på skibakken.

24. april 1929 ble det inngått kjøpekontrakt mellom Halvorsen og Konnerud IL til en pris på 150 kr. pr. mål som skulle

Damåsbakken under jubileumshopprennet 4. mars 1906. Scannet fra Drammens Tidende 11. mars s.å.

betales i løpet av 10 år. Arealet utgjorde ca. tre mål. Skyldde-
lingsforretningen ble gjort gratis og sparte idrettslaget for 14 kr.

Dugnadskomite

En god del skulle gjøres i bakken og flg. komite ble nedsatt:
August Gundersen (formann), Kr. Aronsen, Harald Wisting,
Olaf Olsen, Arthur Langeland.

Da som nå, var det ikke enkelt å få folk til å stille opp på dug-
nad, og man tydde allerede den gang til velkjente tiltak. På
medlemsmøtet ble det foreslått at de som ikke gjorde noe i bak-
ken, skulle betale kroner 2 til kassereren. Dette gav resultater,
og på høstgeneralforsamlingen i 1930 kunne formannen rose
medlemmene for dugnadsinnsatsen.

Etter søknad fikk man kr 150 kr i driftsmidler fra Landsforbun-
det (Norges Idrettsforbund). Det ble aktiv innsats for å ruste
opp bakken med bygging av trapper, dommertribuner og sta-
dige utvidelser av hoppet. Uten forkleinselse for andre ble det
nevnt to ildsjeler i dette arbeidet. Tollef Nilsen, med oppnavnet
«Montørn», og August Gundersen.

Skoger IL leide bakken

Det ble i tiden fremover arrangert mange skirenn som klub-
brenn, kretsrenn og distriktsrenn. Skoger IL leide bakken til
kretsrenn 2. og 3. mars 1930. En uke senere arrangerte KIL
distriktsrenn med hele 170 deltakere herav 70-80 fra Vestfold.
Vi tilhørte den gang Vestfold skikrets. Skoger Kommune ble jo
først en del av Drammen og Buskerud 01.01.1964.

Snømangel og reprimande fra skiforbundet.

Det var snømangel flere steder på dette tidspunkt og Konne-
rud IL tok i mot påmeldinger fra mange i Drammen og Om-
egn skikrets. Det ble et flott skirenn og et overskudd på 280 kr.
Imidlertid fant Norges skiforbund det nødvendig å gi en påtale
til Konnerud IL:

«Gjennom pressereferater er Norges Skiforbund blitt bekjent
med at laget den 9. mars d.å. arrangerte hopprenn hvortil også
løpere fra Drammen og Omegn skikrets ble gitt adgang»
Reprimanden var vel ganske mild, men nødvendig for å under-
streke gjeldende regler. Bare en uke senere deltok 70 hoppere
fra Vestfold i et Distriktsrenn.

Landsrenn, men damene uteble

Et år senere- 22. mars 1931 var alt klappet og klart for lands-

renn. Den tids meget populære kvinnelige skihoppere, Johanne
Kolstad og Hilda Braskerud fra Nordre Land var invitert som
publikumsattraksjon. Frøknene kunne dessverre ikke komme
tross tilbud om dekning av reiseutgifter og et hyggelig opphold
på Konnerudkollen Turisthotell. Johanne Kolstad satte blant
annet fire verdensrekorder for kvinner i sin karriere. Kvinnene
kunne uansett ikke konkurrert med guttene, men kunne fått
åpne rennet og hoppet mellom omgangene.

Man ventet stor trafikk til Konnerud denne søndagen, og etter
avtale med rutebilselskapet og drosjeeierne la man forholdene
godt til rette for transport til og fra Konnerud. Men publikums-
tilslutningen ble ikke den beste da man både konkurrerte med
billøp på Drammensfjorden og Ernst Rolf som var i Drammen
teater.

Vestfolds beste skibakke,

Det ble allikevel rosende omtale i byens aviser:

Fremtiden: «Foreningen har i det siste år nedlagt et kolossalt
arbeide for å få bakken i den best mulige stand. Og det må inn-
rømmes at resultatet er glimrende. Slik som bakken presenterer
seg i dag, er den utvilsomt Vestfolds beste skibakke.»

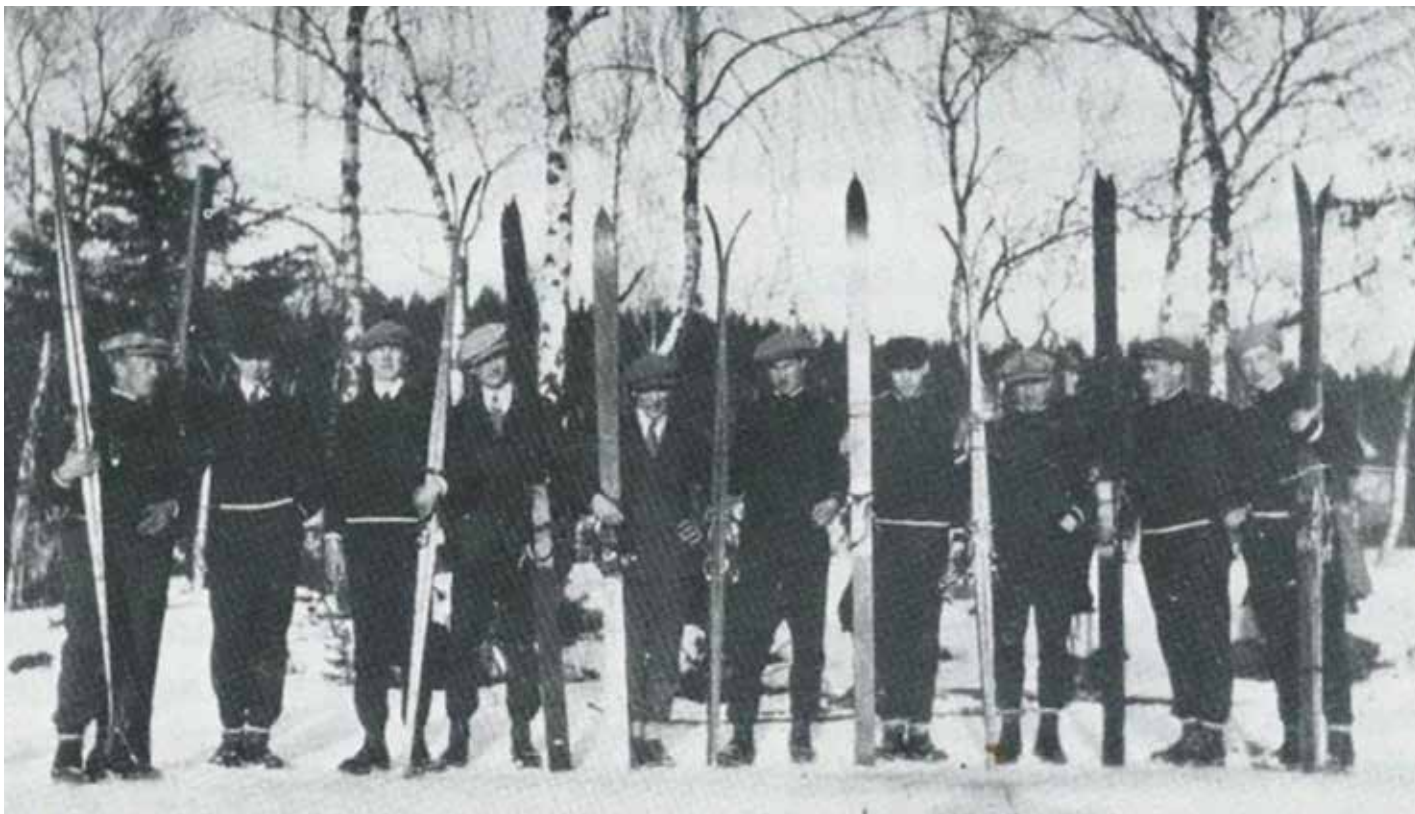
DT&BB: «Bakken er etter hva vi forstod på formannen i Vest-
fold skikreds. Ole Olsen-Nauen, Vestfold beste. Premieutdelin-
gen foregikk på det vakre Konnerudkollen Turisthotell hvor et
stort og pent publikum var møtt fram.»

Julebutikk og nisseetog

Skalstad gamle landhandel har også i år julebutikk. Den åpnet
allerede lørdag 10. november, og Skalstad-damene holder bu-
tikken åpen hver lørdag og søndag fra klokken 11 til 16 fram
til og med søndag 9. desember. I den gamle landhandelen er
mulig å gjøre julehandel i rolige omgivelser, og i gamlestua
selges det kaffe og litt å bite i. På nyåret blir det nisseetog i
Konnerudgravene. Det arrangeres søndag 6.januar.

Julebutikk i Skalstad gamle landhandel.
Tegning: Oscar Hauge

Bildet er noen av Konnerud Idrettslags hoppere klar til innsats i Damsåsbakken. Bildet er tatt ved «Øya» på Stordammen i 1929. Fra venstre: Martin Bergflødt, Einar Løvaas, Rolf Pettersvold, Einar Green, Henry Pedersen, Alf Pettersvold, Frithjof Sellevaag, Hjalmar M. Jacobsen, Olaf Bergflødt, John Wisting.

1000 tilskuere

Det siste store hopprennet var antakelig landsrennet 12. mars 1933. Det ble litt av en skifest med over 1000 tilskuere og stor fest på Konnerudkollen Turisthotell om kvelden.

I 1935 skulle Konnerud IL arrangere hovedkretsrenn for Vestfold, men måtte leie Konnerudkollen Skibakke av Strømsgodset. Det var stadig nedtapping av vannet i Stordammen og det skapte overvann på «sletta».

Bakkerekorden

Det har vært diskusjoner om bakkerekorden, men de fleste mener den innehas av Thorleif Schjelderup på 52 meter. Schjelderup var for øvrig den første nordmann som hoppet over 100 m og fikk bronse under OL i St. Moritz i Sveits i 1948.

I årene før/etter krigen ble bakken bare brukt som treningsbakke før den grodde igjen. Konnerud Idrettslag eier fortsatt eiendommen hvor bakken lå.

Lille Damåsbakken

En mindre og mer brukervennlig bakke litt lenger nord langs Stordammen så etter hvert dagens lys. Også her har hoppentusiaster i Konnerud IL nedlagt utallige dugnadstimer opp gjennom årene. Det ble arrangert gutte- og juniorrenn, skoleskirenn, barnas skidag og lokale gutteklubber hadde på eget initiativ konkurranser. På 1960- og 70-tallet ble det arrangert guttelandsrenn flere ganger. Bakkerekorden var på 38 m. På begynnelsen av 1970-tallet ble det gjort betydelige planer og gjennomført dugnader for opprustning av bakken. Det ble også laget tegninger for å lyssette bakken men planene ble ikke realisert.

Etter hvert ble aktiviteten mindre. Problemet var at man var avhengig av en solid isflate med snø for å gjennomføre skirenn. Typisk på bildet ser man både en skihopper og en gutt med bandykølle. Dette illustrerer mangfoldet men også utfordringene.

Lille Damåsbakken.

Ny bok om industrieventyret på Konnerud

På rekke og rad fra Stordammen til Svensedammen var det en gang mange hundre arbeidsplasser.

Av Tone Sverreson Ørmen

Christen Hichman bygde et «moderne» industrianlegg på Konnerud for 240 år siden. Det var faktisk en industriell revolusjon på Konnerud som førte til alle disse arbeidsplassene.

Nå har industrihistorien kommet i bokform med tittelen «Jarlsberg Verk, Christen Hichman og industrieventyret på Konnerud».

I 1780-årene ble Konnerud sterkt preget av Hickmans imponerende foretak. Industrigründeren, kjøpte på auksjonen i 1777 Konnerudvassdraget med dets dammer.

Sagbrukspioner

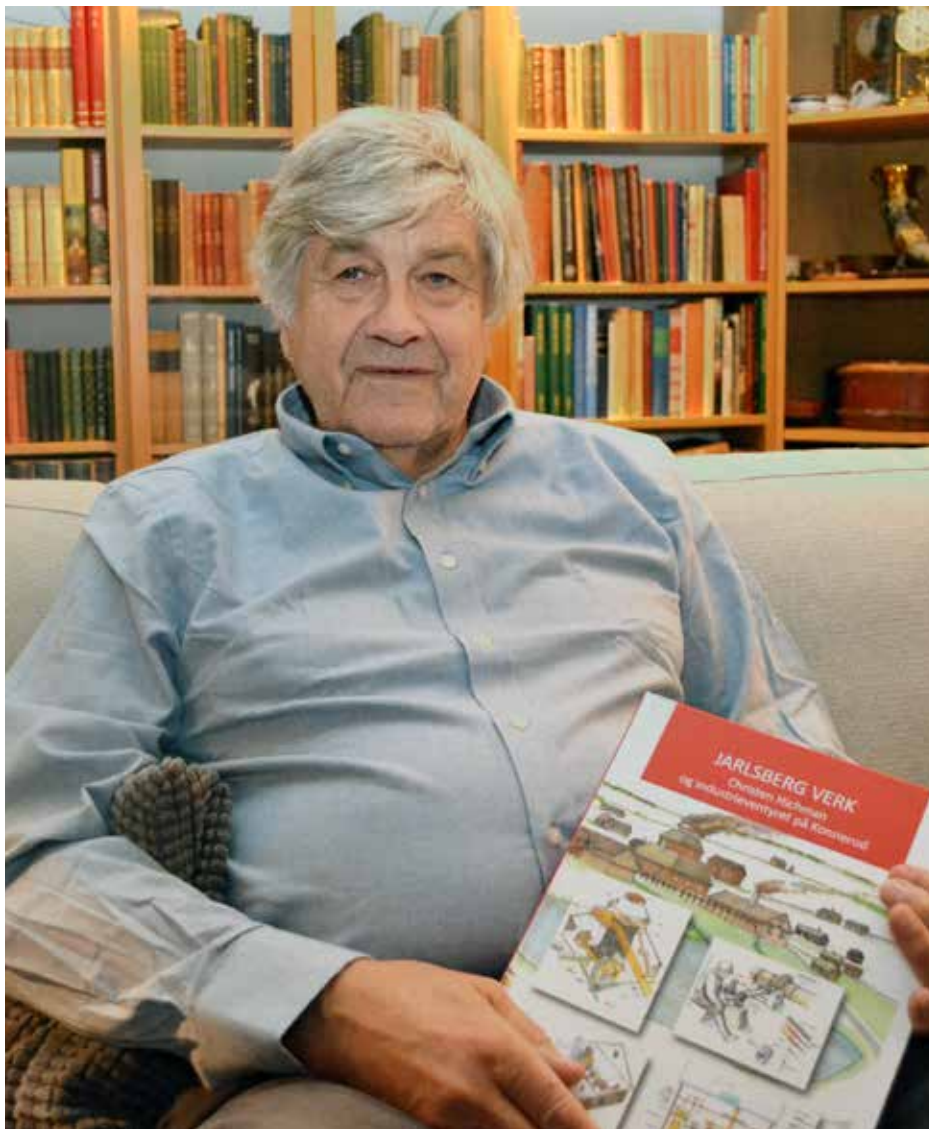
Han drev to sager på Svarterud, var en pioner på sagbruksområdet og bygget i 1786 en innretning «til at sage trestokkene i mange slags små dimensjoner, til stolper, lektere, stakitter, lister, vindusrammer m.m.». Men disse tilløp til en mer variert utnyttelse av Drammensvassdragets trevirke falt.

Teglverk ble bygd på det som fikk navnet Brennerisletta, der Verkenselva og Svarterud-bekken møtes. Der var det også leire til produksjon.

Industrigründer

- Hichman skapte mye, han var en av de første med denne teknologien, så det er viktig at dette ikke blir glemt, sier Erik Bjørløw-Larsen som er en av forfatterne.

- På Konnerud skapte industripioneren Hichman 400 arbeidsplasser. Han bygde spikerfabrikk, smie, masseovn for jern, kornmøller, keramikkverksted, teglverk, sagbruk og tjærebrenneri langs Verkenselva. Hans sterke behov for «å skape noe» gjorde han til en av

Boka om industrigründeren Christen Hickman, skrevet av blant andre Erik Bjørløw-Larsen, kan bli en populær julegave i år. Foto: Tone Sverreson Ørmen

landets første og største industriutvikler, sier han.

Rotary-prosjekt

I 2009 etablerte Konnerud Rotaryklubb et lokalhistorisk utvalg som besto av Jan Torgersen, Tore Skjeldrum og Erik Bjørløw-Larsen, utvalget ble utvidet med Eirik Sire og Jens Petter Nielsen. Bokprosjektet knyttet også til seg to eksterne medarbeidere, Jo Sellæg som medforfatter og Per Jostein Sagvolden som illustratør.

- Er det noe fra boka du vil fremheve?

- Ja, fra protokollen på dødsauksjonen etter Hichman skriver Jo Sellæg en levende historie fra gården. Den ble litt annerledes, men en faglig historie fra den gamle protokollen, sier Erik Bjørløw-Larsen.

Boken blir tilgjengelig i bokhandelen på Konnerud og i flere bokhandler i Drammen sentrum.

Augustinus Kopperud og grunnleggelsen av Skoger Sparebank

Skoger Sparebank har hatt en finger med i det meste av utviklingen i vårt distrikt i mer enn 150 år, det være seg finansiering av husbygging, veibygging, foreningsliv, idrettssanlegg, industri, vannverk, kirker m.m. Men det var faktisk en enkelt mann som satte det hele i gang.

Av Inger Johnsrud

Dette er historien om en arbeidsom og vidsynt mann. Men den viser også hvor forskjellig det kunne gå med et søskenpar, den ene en dyktig mann, den andre en kvinne hvis skjebne ble bestemt av menn.

Augustinus Olsen Kopperud ble født i 1810 på gården Vestre Aaserud i Skoger. Han var sønn av Ole Augustinussen Aaserud, og halvbror til Antonette, som du kan lese om i artikkelen om orgelbyggeren og nevøen August Nilsen.

Augustinus var en flittig og nøysom kar, med utpreget økonomisk sans. Han flyt-

tet til Strømsgodset, og ervervet seg fire eiendommer der: Grønvoll, en del av Rødskogen, Kopperud (som han tok navnet etter) og Rød, hvor han døde i 1874. Da hadde han oppnådd å bli både gård-eier, ordfører i Skoger kommune (1866-1869) og bankdirektør.

Feilslåtte avlinger

Han hadde i flere år hatt tanker om at prestegjeldet, dvs Strømsgodset, Skauger og Jarlsberg Værk (Konnerud) burde ha sin egen sparebank. Dette var en trend i tiden, flere byer og etter hvert bygder hadde fått sin sparebank, også Drammen og Sande. Nå var det Skogers tur, mente Kopperud. Han luftet tanken med flere gårdbrukere, og fikk positive tilbakemel-

Augustinus Kopperud, malt av J. Fredrik Hveding til bankens 100-års jubileum.

ding. Det hadde vært trange tider i landet, med flere feilslåtte kornavlinger og uår. Etter en dårlig høst kunne såkornet i større eller mindre grad gå med til mat i løpet av en lang vinter, og så var det

Huset helt i bakgrunnen, ved den vesle hvite brua, var bankens tilholdssted den første tida.

lite eller ingen ting å få i jorda når våren kom. I noen bygder hadde man opprettet et kornmagasin som kunne avhjelpe, men det hadde man ikke i Skoger kommune. Kopperud var forarget over den utstrakte virksomhet av private utlånere som flådde sine låntakere med høye renter. Dette kunne en sparebank motvirke, tenkte Augustinus Kopperud.

21. januar 1858 skrev Kopperud et brev til Skoger kommune, der han foreslår at det oppnevnes en komité som skal arbeide for å opprette en sparebank for Skoger. Han argumenterte med at folk, i stedet for å bruke sine penger på «letsindighed», skulle legge sine små spareskillinger til side og gjøre de «rentebringende». Det ville være tjenlig for prestegjeldet i sin alminnelighet, men især for «tjenerklassen» og «den fremvoksende ungdom».

«Dersom det kunde blive en fremher-skende skik og mode at finde en fornøielse i at vise omgangskammerater en indholdsrig sparebankbog, i stedet for stadselige klæder, lommeuhre og tobakspiber m.m., da ville det være til fremtids gavn om nogle dalere vare sammensparede naar de paakrævedes ved ægteskabelige forbindelser eller ved anden forandret livsstilling», skrev Kopperud til kommunen.

Startkapital

Kommunen tente på idéen, og en kommunal komité ble oppnevnt. Den besto av tre menn fra hovedsognet og en fra hver av anneksene, nemlig A. Kopperud, M. Ziegler, O. Blichfeldt, T. Brodersen og N. Brodersen. Disse herrer formet et opprop til herredets innbyggere, (dvs til de som hadde en eiendom), om å tegne seg for gaver til bankens grunnfond, og resultatet ble en startkapital på 517 spesidaler.

Skoger Sparebanks første forstanderskapsmøte ble så avholdt på Flaaten skole i Skoger. Alle som hadde tegnet seg for 1 spd eller mer ble anmodet om å komme. 33 personer møtte, og en direksjon ble valgt. Fra Skoger ble valgt skipsreder S. Knudsen, lensmann M. Ziegler og kirkesanger A. Larsen. Fra Jarlsberg Værk P. Jørgensen og fra Strømsgodset A. Kopperud. Det første møtet i direksjonen ble holdt på Jernstøperiets skole på Hedensrudtangen, hvor Augustinus Kopperud ble valgt til formann.

Direksjonen utarbeidet en plan for «prestegjeldets låneinnretning», altså banken.

Skoger Sparebanks bygg fra 1898 til 1962.

Denne ble enstemmig vedtatt på neste forstanderskapsmøte. I §1 heter det her at «hensikten med denne indretning er at understøtte virksomme medborgere med diskonto laan under opstaaende trang til driftskapital. Dessuten skal indretningen virke som sparebank ved at modtage indskud i penge af personer af begge kjønn, alle klasser og aldre, og gjøre samme (innskuddet) frugtbringende for eierne ved udsættelse av renter og ved at lægge rentene til kapitalen.»

Brukte kiste

Bankens første tilholdssted ble i Peder Evsensens gård ved brua over Flisebekken, hvor bankens eiendeler var låst ned i en kiste. Tre år etter, i 1863, gikk man til innkjøp av et brannsikkert pengeskap. Fra 1871 flyttet banken inn i forsikrings-selskapet Norges tidligere lokaler på Strømsø Torg. Nå hadde man også begynt å holde åpent hver dag, mot tidligere et par dager i uka. Dette bygget ble revet, og i 1898 ble et nytt, flott bankbygg oppført på samme tomt, med bankens lokaler i 1. etasje og eget kontor for lensmannen i Skoger. Andre etasje ble fram til 1931 benyttet av Skoger kommune som herredsstyresal. Her ble banken værende til den staselige bygningen pga kommunal regulering måtte rives. Skoger Sparebank oppførte da et nytt ti etasjes bygg ved brobakken på Strømsø. Dette sto ferdig i 1962. Da hadde banken feiret sitt 100 års jubileum i 1959.

Fra starten var Augustinus Kopperud både kasserer og bokholder, og drev, med litt assistanse fra resten av direksjonen,

banken alene og uten godtgjørelse. Men i 1861 var bankens virksomhet blitt såpass omfattende at en assistent måtte ansettes. Samme år inntraff også en stor begivenhet i bankens drift. Skoger kommune hadde gjort vedtak om å låne ut penger til jordbrukere i Skoger for å hjelpe med innkjøp av såkorn og poteter. Men siden prestegjeldet nå hadde sin egen bank, fant man det naturlig at lånene burde innvilges gjennom banken. Lånet på 800 spd ble derfor overrakt A. Kopperud og A. Larsen fra bankens direksjon.

Blant de største i landet

Banken ble etter hvert en av de største landsparebankene i landet. Ved 100 års jubileet i 1959 hadde banken 10 ansatte. I 1994 var det 74 ansatte og fire filialer. Fra 1997 fusjonerte Skoger Sparebank med Eiker Sparebank, og ble en del av Sparebank 1 Eiker Drammen, nå Sparebanken Øst.

Det er ikke godt å si hva bankens grunnlegger og første direktør ville ment om denne utviklingen, men uansett har Augustinus Kopperuds visjoner, entusiasme og arbeidskraft hatt stor betydning og påvirkning i vårt distrikt. Vi har nok alle noe å takke Skoger Sparebank for.

Kilder:

- Per Otto Borgen, Drammen Byleksikon.
- Fred. Kristensen, Skoger Sparebank 1859 – 1959.

På jakt etter verktøy og eieren av denne kassa

Magnus Wammen er på jakt etter lokalt verktøy for å gjøre ferdig kopien av snekkersmia fra Vestre Borge på Folkemuseet. Og på bygdesamlingen har han funnet ei kasse ingen kjenner opprinnelsen til.

Av Bjarne Dramdal Erichsen

Leste du historien om Magnus Wammen fra Sande som sammen med Henning Jensen skal lage en kopi av den gamle snekkersmia fra Vestre Borge i forrige utgave av Historielagsnytt? Nå skal bygget flyttes inn på museumsområdet på Norsk Folkemuseum, og det skal lages nytt gulv med utgangspunkt i originalgulvet fra snekkerverkstedet som er i gran på to tommer tykkelse (fem cm) og med høvlet not og fjær. Alt dette er del av en bacheloroppgave de to lager sammen.

De er i den forbindelse ute etter lokalt verktøy i fra Drammensfjorden og omegn som kan ha relevans til gulvbordshøvling.

Bilde av en føibenk, også kalt skottbenk og rettbenk. Brukes sammen med høvlene under til å lage gulvbord helt rette. Foto: Magnus Wammen.

Okshøvler til å lage not og fjær og rettkant og okshøvel til å lage not. Foto: Magnus Wammen.

Magnus Wammen viser fra kassa som er funnet. Foto: Reidar Halden.

Blant annet har de undersøkt på bygdesamlingen på Borge, og der fant de ei spennende kasse.

- Vi var oppe og dokumenterte gulvet i smia på Vestre Borge. Der lånte vi med oss tre gulvbord for videre studering, forteller Magnus.

Mye relevant verktøy

- Vi var også inne på bygdesamlingen, og der fant vi ei kasse som ikke stod der sist vi var der, 2. november i 2016. Den stod i snekker- og tømreravdelingen, sier han.

Bilde av fletthøvel, tidligere brukt til å høvle en fals helt rett. Foto: Peter Brennvik.

Magnus Wammen med kassa ingen kjenner opprinnelsen til. Foto: Reidar Halden.

- Oppi den fant vi mye relevant verktøy, men det stod ikke hvem det var som hadde gitt kassa til samlingen, eller hvor det kom ifra. Den var heller ikke registrert inn på samlingen, og hverken Oddvar Borge Johansen eller Nils Borge visste hvem som hadde kommet med den.

Ta kontakt

Magnus vil gjerne ha kontakt med den som ga kassa til samlingen, og det vil gjerne Oddvar Borge Johansen på bygdesamlingen,

gen også. Har du opplysninger om kassa, eller verktøy du tror de kan bruke i restaureringen av snekkersmia, ta kontakt med Magnus Wammen på telefon 9775667 eller mail magnus.wammen@norskfolkemuseum.no.

Hvis noen har slikt verktøy, er de veldig interesserte i å tegne det av, eventuelt låne for kopiering. Opplysninger om hvordan gamle gulv kan være høvla og lagt, for eksempel i lokalhistoriske publikasjoner, er de også interesserte i tips om.

Bilde av gulvhake. Foto: Roald Rennmælmo.

Foto: Magnus Wammen.

«Ingen skytebane her, takk!»

I hvert fall ikke i Konnerudmarka. Rent geografisk snakker vi om Nedre Eiker kommune, inne ved Sagdammen som både Drammensere og Konnerudbeboere sommer som vinter regner som sitt sentrale turområde. Hundrevis av turgåere fra Mjøndalen og Konnerud ville miste sin yndlingstrase til Hogstedvollen og sentrale utfluktssteder som SIF- og Skioldhytta.

X

Av Per Runar Thoresen

Det var på slutten av 1960-tallet at fellesutvalget for skytterlagene i distriktet, sportsskytterne og HV lanserte et forslag om skytefelt to-trehundre meter nord-vest for innløpet til Sagdammen. Dermed var rabalderet løst.

Felles proteststrategi

Det skal godt gjøres å finne fram mer negative virkninger enn motstanderne av slike planer kan hoste opp. Her gjaldt det å lage en tung strategi og Konnerud IL, Mjøndalen IF, Drammen Trekkhundklubb, Skiold, Strømsgodset IF og Drammen Bedriftsidrett slo seg sammen i et felles opprop og brev til Nedre Eiker Kommune.

Selve skytefeltet skulle ligge i et bortgjemt søkk som knapt andre enn tilfeldige o-løpere eller jegere visste om, men søkket var visstnok et av de vakreste steder i dette området.

Erling Jahn Larsen var krumtappen i Konnerudmarkas venner.

Den unike, trivelige og sjarmerende veien fra Riseplassen ville omdannes til bilvei. Støy, bråk og trafikk hele uken gjennom. En planlagt erstatningssti i åsen øst for nåværende trase ville ligge i ulendt og ubrukkelig lende. Skytestøy og ekkoralling i åsene rundt på flere kilometers avstand var forventet. Utrygghet med kuler på avveie var en annet «skremmeskudd» i dobbelt forstand.

Konnerudmarkas venner

Den legendariske Erling Jahn-Larsen var krumtappen i Konnerudmarkas venner. Han hadde jo i årevis bidratt med å kjøre opp skiløyper for folk flest. 50-70 km skiløyper holdt han og gjengen hans vedlike hele vinteren.

Han så det også som sin hovedoppgave å hindre utbygging av så vel boligfelter som andre aktiviteter der hvor friluftsfolket ferdes. Han lot seg ikke be to ganger om støtte til dette prosjektet. Det gikk ikke lang tid før han hadde ryddet trase til skiløype gjennom det planlagte skytefeltet. I tillegg kunne han i helgene stå på Riseplassen og dirigere og veilede skifolket fram i den nye traseen. Dermed kunne man dokumentere tydelige spor etter friluftsfolket.

Vandalisme

Sterke ord som vandalisme ble faktisk brukt i henvendelsen til formannskapet. Avslutningsvis bekjenner man høflig nok at man «har den dypeste respekt for skyttersaken» men ber allikevel om at man ser etter mer egnede områder.

Noen skytebane ble det ikke. Hele prosjektet var for dårlig og det er utrolig at planleggerne ikke hadde bedre «luktesans» før de lanserte et slikt forslag. Heimevernet fant heller ingen støtte hos sine menige soldater. Hvor ble det egentlig av denne skytebanen? Kanskje vi ikke hadde behov for det?

Medlemsfest med restriksjoner

Tekst: Per Runar Thoresen

I 1929 (snart 90 år siden) arrangerte Konnerud Idrettslag medlemsfest på Fredli Pensjonat. (Stordammen Pensjonat). Den gang som i dag skulle man selvsagt ha godt drikke til maten, men det var ikke bare å ta seg en tur på polet eller i ølsalget på butikken.

Selv på en medlemsfest måtte lensmannen gi sin tillatelse til vertskapet som serverte de edle dråper.

Medbragt var ikke tillatt, men vi antar at romslige innerlommer og bulende damevesker kanskje avhjulpet en restriktiv situasjon utover kvelden. Sist i oktober var det vel fortsatt mulig å lense utvendig rundt husveggene og kompensere med påfyll.

Kvinnegruppen «Ottar» ville nok steilet ved å se lensmannens skriv. Medlemsfest med damer var presisert. Var det ingen damer som var medlem på den tid? Homser var vel et ukjent begrep det også.

I dag unngår vi alle disse problemene ved å si « med ledsager». Alt er så meget greiere nå.

Konnerud Idrettsforening gis
herved tillatelse til avholdelse
av en medlemsfest med damer på Konnerud
i Fredli pensjonat søndag den 27
ds. Fra kl 7 aften til kl. 1 morgen.
Medbragt spirituososa må ikke nydes
i bevertningslokalet med tilliggender.
God orden og slik må holdes.
Nærværende bes forevist herr Halvorsen
og frue.

Skoger Lensmannskontor
Pr. Drammen 26.10.1929.
Chr, Finbak

Konnerud idrettsforening gis
herved tillatelse til avholdelse
med damer
av en medlemsfest på Konnerud
i Fredli pensjonat søndag den 27
ds. fra kl. 7 aften til kl. 1 morgen.
Medbragt spirituososa må ikke nydes
i bevertningslokalet med tilliggender.
God orden og slik må holdes.
Nærværende bes forevist herr Halvorsen
og frue.

Skoger Lensmannskontor
pr. Drammen d. 26/10 1929
Chr. Finbak

Fra bondegård til helårs golfjenter

I 2002 startet planleggingen av en 18 hulls treningsbane på Nordre Imjelt gård i Skoger. Fjøset ble ombygget, kuene ble byttet ut med en innendørs treningsbane og golfsimulatorer.

Av Tone Sverreson Ørmen

Ekteparet Riborg og Jo Brand ønsket at gården skulle være deres arbeidsplass i fremtiden, og at den skulle bestå som jordbrukseiendom. En golfbane ville innebære minimale inngrep i terrenget.

- Vi så ingen andre alternativer som kunne oppfylle de betingelsene vi ønsket, sier Riborg og Jo.

- Og tanken om golfbane fikk jeg da jeg var på en gartnermesse for mange år siden, legger han til.

- For du er ikke en lidenskapelig golfspiller?

- Nei jeg var bonde, sier Jo og ler hjertelig.

Det er en stund til utendørssesongen akkurat nå, for det vakre landskapet er i vinterdrakt.

Folkeliggjøring

Brand søkte i 2002 om midlertidig om-disponering av omkring halvparten av eiendommens dyrkede areal for å etablere Drammen Pitch & Putt Golfsenter.

En treningsbane som var mindre enn en vanlig golfbane og som ville være med på å folkeliggjøre golfsporten fordi opplegget er enklere og billigere. Opparbeidelsen startet i 2003 og banen skulle åpnes i 2004. Men det tok lenger tid en planlagt, åpningen ble først i 2007.

Riborg og Jo Brand på det snødekte jor-det i 2002 der den planlagte golfbanen skulle bygges. Foto: Andreas Fadum.

- Bynært landbruk skaper konflikter og problemer, vi fulgte oppfordringen om initiativ og nytenkning og ville prøve en annen form for gårdsdrift, sier Jo.

Og det har de lyktes med, for i 2017 hadde de 10 års jubileum og kunne se tilbake på planleggingen og oppstarten som et historisk kapittel. For det var kanskje ikke alle Skogerbøringer som hadde

Nordre Imjelt i 1960....

Nordre Imjelt (gnr. 75)

Matrikelgård i Skoger hovedsogn (Andorsrudveien 78 A/D). Navnets opprinnelse er ikke sikkert kjent, men kan komme av Elimholt, dvs. almeholt.

Tidl. skrivemåter: Imelt (1593), Imoltt (1604), Imieldt (1668), Imilt (1723). Gården var rundt 1650 halvt borger- og halvt bondegods, men borgerne fikk etter hvert rådighet over det hele og det var skiftende eiere frem til gården ble overtatt av Jarlsberg-verket. Ved auksjonen i 1777 fikk brukeren Tollev Kristofferssøn tilslaget for 685 riksdaler. Han var klokker og skoleholder i Skoger, og solgte i 1784 til Christen Hichmann (s.d.).

Senere eides gården av N. C. Scavenius, Peder von Cappelen og kaptein G. Smith og hans arvinger til den i 1856 ble solgt for 5.500 speciedaler til gullsmed H. G. Wisting (s.d.) og buntmaker O. Olsen. Wisting, som i 1862 var blitt eneeier, solgte i 1868 gården til Edvard Westby og slo seg ned på Konnerud som landhandler (se: Skalsstad landhandleri). I 1879 ble den solgt til Fredrik Frodesen Sand (s.d.) og etter hans død i 1922 til Gunnar Brand, senere i denne families eie. Det er 5 bruksnumre på gården.

Kilde: Byleksikon

troen på en golfbane i Andorsrud, da det allerede var en stor golfbane i bygda.

Servert i fjøset

Ingen nye bygninger ble bygget på gården, fjøset ble ombygget til resepsjon, kafé og møtelokale. Det ble påbygg på fjøset som ble et innbydende kafebygg med en vakker utsikt. Tilbygget ble tegnet av arkitekt Arnstein Friling. Han har blant annet også tegnet Skimuseet i Oslo.

Nordre Imjelt er den fjerde største skogseiendommen i Drammen, den er på 190 mål og 4000 mål skog og gården hadde 190 storfe.

Jo Brand begynte å drive Imjelt gård i 1984 og overtok i 1988. Han er født i

Drammen og oppvokst på Bygdøy i Oslo. Om sommeren arbeidet han på Bygdøy kongsgård, så det var vel der han fikk interesse for gårdsdrift.

Kong Olav

- Jeg hadde flere interessante samtaler med Kong Olav. Han kom kjørende ut dit hver dag, parkerte bilen og gikk tur med hundene sine. Og han var svært interessert i gårdsdrift, forteller Jo når han tenker tilbake.

- Riborg er også vokst opp på Bygdøy i Oslo - hun er utdannet innen hotell- og restaurantfag.

Det var bestefaren til Jo Brand som kjøpte gården i 1922. Han var odelsgutt fra

Eggedal og het egentlig Båsen. Men han flyttet til Oslo og giftet med en byfrøken som ikke likte navne Båsen, dermed ble det Brand, det passet bedre inn på Frogner.

Jo Brand tok agronomutdannelse på Vinterlandbruksskolen i Oslo og i tillegg utdannet han seg til maskiningeniør. Dermed ble han selvhjulpen da maskinene på gården skulle repareres. Det var tidlig planer om at Jo skulle overta Imjelt.

- Vi har nå bodd her lengst av slekten, for vi flyttet hit i 1984, sier Riborg.

- Vi har vært innom mange produksjonsformer - melkekuer, ammekuer og slaktekyling. Nå er katten Mons det eneste dyret som rusler rundt på tunet på Imjelt.

- Det er en del jobbing med golf hele året?

- Ja, golfsenteret har åpnet fra klokken 10 til 10 (22), det er bare noen få helligdager vi er stengt. Men vi klager ikke på arbeidstiden, vi koser oss på jobb, på gården, det er alltid folk innom, sier Riborg.

- Vi leier ut lokalene til selskap, foreninger og lag, her er det bygdetreff, bonde-lagssamlinger, møter med foreninger fra Skoger pensjonistgruppe og forskjellige bedrifter, sier Riborg.

Hun legger til at man ikke må spille golf. En kan bare komme og nyte en kaffekopp og en varm eplekake i fred og ro, mens en sitter inne eller ute, og ser ut over det vakre landskapet som fyller utsikten utenfor vinduene.

...og slik gården framstår nå nesten 60 år senere. Foto: Privat og Tone Sverreson Ørmen.

Sørveggen er god som ny

Rønnehue-gjengen lot seg ikke stoppe av den varme sommeren. Nå er sørveggen så god som ny.

Av Tone Sverreson Ørmen

Planen var bare litt vedlikehold av veggen, men når arbeids-gjengen først kom i gang lot de seg ikke stoppe. De brettet like godt opp skjorteermene og gjennomførte full restaurering.

- Ja, det ble en full restaurering av sørveggen, med ny isolasjon, plater og så videre. Nå er den god som ny, hvis ikke enda bedre, sier Per Runar Thoresen

Rønnehue gjengen med Bjørn Syvertsen i spissen har lagt ned mange arbeidstimer. Gjengen har i tillegg bestått av Runar Brekke, Nilsen, Erik Juel, Per Runar Thoresen og Rolf Syvertsen. Men flere utenom den faste komiteen har lagt ned mange timer her denne sommeren. Blant dem er Odd Andersen, Roar Thoresen og Gunnar Johansen. Da de var ferdige med veggen, gikk de like godt løs på skigarden, så nå skinner Rønnehue igjen.

Nå skinner Rønnehue igjen. Foto: Tone Sverreson Ørmen.

Rønnehue-gjengen i full gang med oppussingen. Foto: Per Runar Thoresen.

En vinternatt på Rønnehue

Har du lyst til å oppleve en vinternatt på Rønnehue, fyre i ovnen utover i de små timer og våkne til vakker vinterskog morgenen etter? Som medlem i Skoger og Konnerud Historielag kan du overnatte på Rønnehue for bare kroner 200 per dag. Ta kontakt med Maria Bostrøm på Selvik Bruk for å avtale leie. Du treffer henne på telefon 32887500 eller 91310113. Nøkkel og reglementet «Folkeskikk på Rønnehue» leveres ut av Maria.

Fengende om Wildenvey

En varm sommerdag siste helg i mai var rammen rundt Vestkogdagen. På Rønnehue holdt Ole Hammerborg foredrag om Herman Wildenvey.

Av Tone Sverreson Ørmen

Ole Hammerborg, som er kulturmedarbeider på Portåsen, har en unik kunnskap om Herman Wildenvey. Både om hans liv og hans forfatterskap.

Herman Wildenvey (1885-1959) het opprinnelig Herman Theodor Portaas og var født i Mjøndalen. Han vokste opp på går-

Historielagets Jan Sundby Ekeberg takker Ole Hammerborg for foredraget. Foto: Tone Sverreson Ørmen.

Arrangementskomiteen i sving på Rønnehue 27.mai 2018. Foto: Tone Sverreson Ørmen.

den Portåsen i skogkanten over Eiker-bygda. Wildenvey ble en av våre betydeligste diktere på 1900-tallet.

De frammøtte fikk et godt innblikk i livet til Wildenvey gjennom Ole Hammerborgs foredrag. Han imponerte også ved å holde foredraget uten manus i solsteika på gressbakken ved Rønnehue.

Publikum satte seg i skyggen og nøt de gode vaflene arrangementskomiteen serverte.

Meld deg inn i historielaget

Hvis du melder deg inn i Skoger og Konnerud Historielag blir du en del av et aktivt lokallhistorisk og sosialt miljø. Du får medlemsbladet Historielagsnytt to ganger i året - vår og høst, og du får tilgang til vår store bildesamling og dokumentarkiv via nettsiden vår.

Send medlemskontingenten på kroner 300,- med angivelse av ditt navn, postadresse og epostadresse til konto: 2310.21.21554

Skoger og Konnerud Historielag
Postboks 9112, 3006 Drammen

Alternativt kan du betale med Vipps til 104981. Husk å oppgi navn, adresse og epostadresse i meldingsfeltet.

Du kan også sende en melding om at du ønsker å bli medlem, der du oppgir kontaktopplysningene dine, til en av de tillitsvalgte under «Kontakter» på vår hjemmeside www.skhist.no.

Het historisk vandring med skuespill

Deltakerne på Det Dramatiske Selskabs historiske vandringer fikk både en innføring i Konneruds historie og små tablåer ved de ulike stedene vandringen stoppet ved.

Av Bjarne Dramdal Erichsen

Skuespillergruppen i Skoger og Konnerud Historielag arrangerte fem historiske vandringer i år, tre i månedsskiftet mai/juni og to i september.

Fra Stordammen gikk turene midt i hetebølgen på forsommeren til en av Konneruds eldste gårder, Fossrud. Derfra vandret følget videre til stedet der det staselige Konnerudkollen Turisthotell lå. Så gikk turen til Konnerudkollen hoppbakke, Konneruds eldste hus som nå bare går under navnet «Bygningen» og til slutt den gamle landhandelen på Skalstad. Høsten vandringer måtte droppe Fossrud på grunn av byggearbeider der, men fulgte ellers stort sett samme plan.

Guide på turene var som vanlig Per Runar Thoresen som er en av dem som kan mest om Konneruds historie. Fakta ispedd gode anekdoter vakte stor munterhet hos publikum.

De gledet seg også over morsomme tablåer fremført av skuespillere fra Det Dramatiske Selskab.

De historiske vandringene på Konnerud er populære. Her forteller Per Runar Thoresen om det gamle hotellet, og skuespillere fra Det Dramatiske Selskab spiller et lite tablå. Foto: Bjarne Dramdal Erichsen.

Med flotte tolkninger av Taube-viser og andre klassikere underholdt Kristin M. Gjelsnes og Wilfred Liljeroos på Skjeldrumsaga, akkompagnert av Kyrre Iversen. Foto: Bjarne Dramdal Erichsen.

Full frea på kulturdagen

Folk hygget seg med et variert program på kulturdagen på Skjeldrumsaga.

Til hyggelige toradertoner ankom folk til Skjeldrum i det strålende høstværet. Der fikk de også servert et utvalg av Evert Taube-sanger ved Wilfred Liljeroos og Kristin M. Gjelsnes, akkompagnert av Kyrre Iversen.

Det lille skogbruksmuseet var åpent og ble godt besøkt, men saga ble dessverre ikke startet denne gangen på grunn forfall i siste liten. Naturstien i regi av Skogselskapet i Buskerud var også populær.

Den avsluttende motorsagoppvisningen ved Martin Hillestad imponerte de rundt 80 frammøtte stort.

Publikum lot seg imponere av Martin Hillestads håndtering av motorsaga. Foto: Jan Sundby Ekeberg.

Besøk Det lille skogbruksmuseet

På Skjeldrumsaga og Det lille skogbruksmuseet kan du få et innblikk i både skogsdrift og driften av ei sag i gamle dager. Besøkende får oppleve tidligere tiders driftsformer gjennom redskaper, bilder og video. Ta kontakt med Linda Skjeldrum på telefon 995 29 470 for å avtale besøk.

Returadresse:

Skoger og Konnerud Historielag
Postboks 9112, 3006 Drammen

Vårtur til Oscarsborg festning

Årets vårtur går til Oscarsborg festning utenfor Drøbak lørdag 27. april 2019.

Oscarsborg ble anlagt på Søndre Kaholmen i Drøbaksundet i 1848. Festningen omfattet i 1905, da den var på det mest utbygde, Oscarsborg med torpedobatteri på Nordre Kaholmen, Husvik batteri, Kopås og Seiersten batterier på østsiden av fjorden; Håøya batterier på sørsiden av Håøya; Nes-set batteri ved Storsand på vestsiden av fjorden og Svelvik befestninger.

Oscarsborg festning er mest kjent for senkningen av den tyske krysseren Blücher den 9. april 1940. Senkningen av Blücher ga regjeringen og kongen tid til å forlate Oslo, ta med gull-reserven til England, og gi ordre over radio om mobilisering. En modig kommandant, oberst Birger Eriksen, tok på eget ansvar opp kampen mot de tyske inntrengere og fikk for alltid en plass i norgeshistorien.

Som vanlig har vi med oss kaker og kaffe. Lunch og quiz blir det også. Vi kan love en interessant og innholdsrik lørdag i hyggelig selskap.

Oscarsborg er målet for vårturen. Alle bilder: Oscarsborg museer.

Vi kommer tilbake med mer informasjon på nyåret.

*Hilsen turkameratene Jan Sundby Ekeberg og
Jan H. Skramstad.*

Viktige datoer i 2019

Flere av arrangementene er omtalt i denne utgaven av Historielagsnytt.
De arrangementene det ikke er satt dato for, kommer vi tilbake til i vårnummeret.

14. februar

Quiz-kveld på Imjelt Golfcenter.

4. april

Årsmøte på Sørvangen.

27. april

Vårtur til Oscarsborg

26. mai

Vestskogdagen